

313

het miraculeuze Beeld

VAN

Onze Lieve Vrouw van Maastricht,
Patrones der Stad,

vereerd onder den titel van

STERRE DER ZEE

in de O. L. Vrouwekerk.

Gevolgd door eene korte beschrijving
der kerk en der voornaamste Relikwieën
daar bewaard,

benevens eenige toepasselijke gebeden.

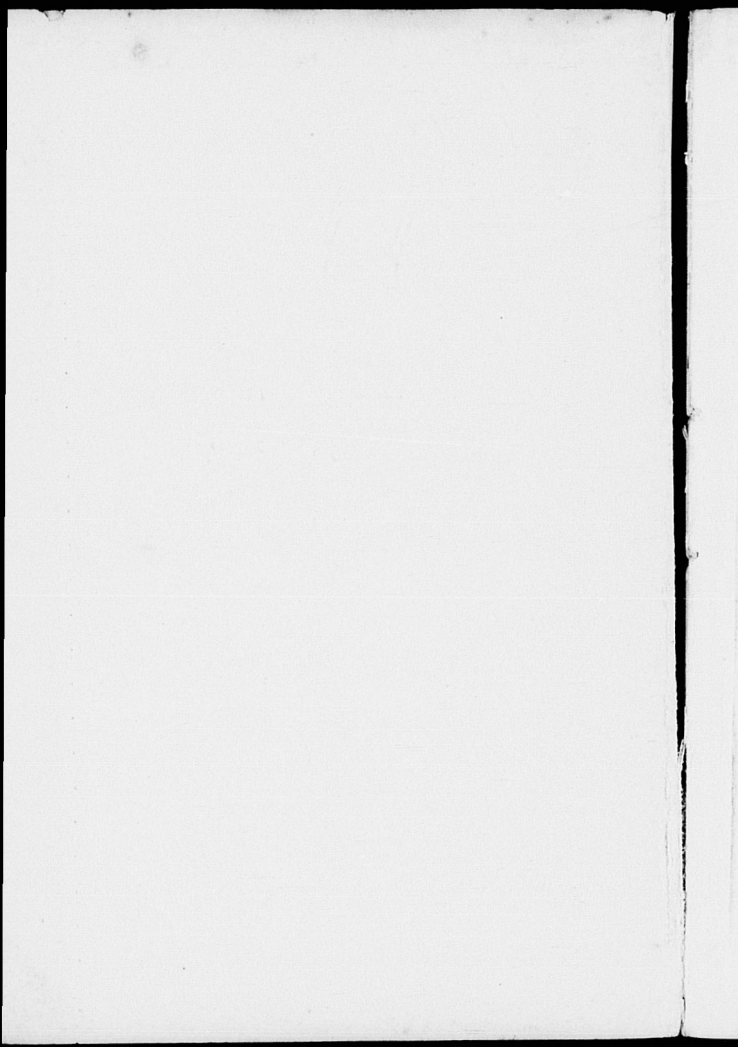
Ziet op naar de Sterre;
Roep Maria aan. *H. Bernardus.*

MAASTRICHT,

ETZERS.

5.

Vak 48

Het mirakuleuze Beeld

VAN

Onze Lieve Vrouw van Maastricht,
Patrones der Stad,

vereerd onder den titel van

STERRE DER ZEE

in de O. L. Vrouwekerk.

Gevolgd door eene korte beschrijving
der kerk en der voornaamste Relikwieën
daar bewaard,

benevens eenige toepasselijke gebeden.

Ziet op naar de Sterre;

Roep Maria aan. *H. Bernardus.*

Bibliotheek

Minderbroeders

MAASTRICHT,

Weert

W. J. PLETZERS.

1895.

Kerkelijk goedgekeurd.

Een woord vooraf.

Hetgeen ons aanspoorde dit werkje den vereerders van Maria aan te bieden, was niet de schaarschte van boeken, welke ten doel hebben de godsvrucht tot de H. Maagd levendig te houden en nieuwe vereerders te werven voor haren dienst. Het was veeleer eene bescheiden poging, om de aloude devotie tot het mirakuleuze beeld van O. L. Vrouw van Maastricht, bekend onder den titel van *Sterre der zee*, op nieuw aan te wakkeren en ze weer hare vroegere eereplaats in de harten der Maastrichtenaren en der vrome pelgrims uit de omstreken te doen herwinnen.

De tijd daartoe komt ons uiterst geschikt voor. Immers wij leven in eene eeuw, die niet zonder reden de eeuw van Maria genoemd wordt. In de laatste jaren vooral, waren wij getuigen van 't verblijdend verschijnsel, hoe de godsvrucht tot Maria, onder hare schoonste eeretitels aangeroepen, bij zootalrijke genadebeelden vereerden zoo schitterend verhoord, alom onder de katholieken gedurig veld wint. Wij behoeven slechts namen te noemen als van Kevelaar,

Scherpenheuvel, MariaEinsiedeln, Lourdes, en in onze provincie : O. L. Vrouw in 't Zand te Roermond, Sittard, Thorn aan de Linden, Tienray, enz. om overtuigend te bewijzen, dat de ijverige vereering van de Moeder des Heeren alom toeneemt. Men behoeft die plaatsen slechts te bezoeken ; de stichtende processiën, de biddende scharen van bedevaartgangers te zien, om in zijn hart de zoete vreugde te genieten, die een kinderhart overstelpt, als het zijne lieve moeder gevierd, geëerd en bemind ziet.

Het zichtbaar toenemen der godsvrucht tot Maria in zoo vele genadeoorden doet goed aan het geloovig hart, dat warm klopt voor de meest Verhevene de Heiligste onder alle vrouwen.

Maar toch kan de bewoner van Maastricht, bij het zien van zoo menig treffend schouwspel en stichtend feest in die bevoorrechte plaatsen, een gevoel van weemoed niet onderdrukken. De gedachte dat de *Sterre der zee*, Patrones van Maastricht, in vroegere dagen ontelbare scharen pelgrims tot zich trok, die, op gezette tijden vooral, zooals op Paaschmaandag, bij duizenden samenstroonden ; het verhaal van die drukte, die uiting van levendig geloof, die luidklinkende gezangen en gebeden langs de straten, vooral op het O. L. Vrou-

weplein, te klein voor de opeengedrongen menigte; de beschrijving dier feestvieringen in den mond der ouden van dagen; dit alles grijpt ons aan en stemt ons weemoedig als wij daarbij bedenken, hoezeer die geestdrift hier dreigt te verflauwen, terwijl ze op andere plaatsen steeds stijgende is. En toch, waar heeft Maria, eeuwenlang, zoo schitterende, zoo menigvuldige blijken harer machtige voorspraak gegeven? Waar heeft Zij zoo langdurig, zoo sprekend getoond, dat Zij, vooral bij dit haar genadebeeld, wil vereerd en aangeroepen worden? Waarom, zoo hoort men de bedaagden spreken, zou hier niet wederom eene devotie kunnen herleven, welke in vroegere jaren de oude Servatiusstad tot eere strekte? Waarom zou ons mirakuleus beeld, zóó eerbiedwaardig door zijn hoogen ouderdom, zóó gevierd en gezocht om de genaden en gunsten, welke Maria hier met milde goedheid uitstrooide, niet in de achting en liefde van het thans levend geslacht dezelfde hooge plaats innemen, als in de harten onzer voorouders?

Geeft de ouderdom, het roemrijk verlede ons genadebeeld niet het recht op eene éérste plaats in de rij der vele bekende en gevierde mirakuleuze beelden, die allen van latere dagteekening zijn. Zoo

mild als ergens anders, heeft Maria hier hare vereerders begunstigd, ja, eeuwenlang, aan de opvolgende geslachten onzer vrome voorvaders, de schoonste blijken harer moederlijke goedheid en liefde gegeven. Ons kort verhaal zal dit aantoonen.

Moge, bij de herinnering aan het schoone verleden, het tegenwoordig geslacht opgewekt worden tot nieuwe, ijvervolle vereering, tot de geestdrift, de liefde, het vertrouwen, die vroegere geslachten jegens ons roemvol genadebeeld, jegens de machtige *Sterre der zee*, Patrones van Maastricht steeds kenmerkten: ziedaar ons eenig doel dezer regelen en tevens onze vurigste wensch.

Hierbij leggen wij de verklaring af, dat aangaande alle bovennatuurlijke feiten in dit werkje aangehaald, wij ons geheel onderwerpen aan het voorschrift van Paus Urbanus VIII.

1. Het Beeld.

Het eeuwenoude mirakuleuze beeld van O. L. Vrouw van Maastricht, bekend onder den titel van *Sterre der Zee*, bevindt zich in de O. L. Vrouwekerk, een der oudste en eerbiedwaardigste kerkelijke monuminten der Nederlanden. Het staat in het linker kruisschip ; zoodat het den bezoeker bij zijne intrede terstond in het oog valt.

Wegens de restauratie der kerk moest het vroeger altaar in renaissance stijl, wijken voor een zeer eenvoudig hulp-altaar, waarop het beeld thans onder een gothiek troonhemeltje verheven is. De voet van dezen troon is omhangen met zilveren ex-voto's, als bewijzen van dankbaarheid voor verkregen gunsten, die terstond den bezoeker vertrouwen inboezemen op de macht van Maria's voorspraak.

Beter dan woorden het vermogen, doet de groote eenvoudigheid, wij zouden haast zeggen, de armoede dezer voorloopige rustplaats een beroep op de vrijgevigheid der Mariavereerders, opdat weldra, met behulp der milde bijdragen, een waardig altaar verrijze voor den kostbaarsten schat der stad Maastricht.

Het beeld zelf, ongeveer een meter hoog,

stelt Maria voor met het Goddelijk Kind op haren linkerarm. Hare rechterhand houdt een kleine vaas, waaruit een zilveren lelietakje oprijst. Geheel in overeenstemming met die voorstelling, is de houding van Maria ietwat ter rechterzijde hellend, als om met den last van haar Kind op den linkerarm, het evenwicht te bewaren. Het Goddelijk Kind houdt Zijne armpjes uitgestrekt naar Zijne Moeder als om Haar te omhelzen, terwijl Het vriendelijk Zijn aangezicht naar de toeschouwers keert, als om hen uit te noodigen, met Hem Zijne Moeder hartelijk lief te hebben. Op beider gelaat heeft de vaardige kunstenaarshand des beeldhouwers die edele trekken, die uitdrukking van hemelsche minzaamheid weergegeven, welke aan een levendig geloof aan eene vurige liefde van den maker tot Maria doen denken. Het beschouwen immers van die blikken vol liefde, van die vriendelijke gelaatstrekken, die ons tegenstralen, wekt tot vertrouwen en dwingt tot bidden en niet te vergeefs noodigt het weemoedig smeekend oog der Moeder ons uit om Haar Kind en Haar te beminnen, om Hare goedheid te beproeven.

Als meesterstuk van beeldhouwkunst, dat volgens deskundigen uit de eerste helft der 14^e eeuw dagteekent, bleef het Beeld

lang onopgemerkt door de sierlijke en kostbare gewaden, waardoor zijne kunstwaarde aan het oog werd onttrokken. Om zijne waarde zoowel voor den kunstkenner als voor den Mariavereerder tot haar volle recht te doen komen werd besloten, het van zijn kostbaren tooi te ontdoen, ofschoon deze verandering bij velen ontevredenheid wekte.

Als eene merkwaardige overlevering, welke ook nu nog in den volksmond voortleeft, dient nog vermeld te worden, dat op het aangezicht van het mirakuleuze beeld nooit eenig stof, spinneweb of andere onreinheid viel waar te nemen. Pater de Boeck verzekert, dat hij persoonlijk zich hiervan heeft willen overtuigen, alles nauwkeurig onderzocht heeft, en dat hij noch in de kapel van O. L. Vrouw, noch op het beeld ooit iets verontreinigends heeft kunnen bespeuren. (1)

Na het beeld zelf even in oogenschouw genomen te hebben, gaan wij over de lotgevallen ervan te verhalen, voor zooverre zij bekend zijn.

(1) De Boeck bl. 29.

2. De oude «Sterre der Zee» in de kapel aan den Oever.

Eene der merkwaardigheden, welke de stad Maastricht tot eer strekt, welke tot een kostbaar erfdeel van het voorgeslacht moet gerekend worden, is ongetwijfeld de eeuwenoude godsvrucht tot Maria. In waarheid mag men zeggen, dat die godsvrucht met de stad zelve is opgegroeid, dat zij, met de eerste verkondiging des geloofs begonnen, met diens ontwikkeling steeds gelijken tred heeft gehouden.

De godsvrucht tot Maria dagteekent uit den tijd van den H. Maternus, eersten bisschop van Tongeren, die omstreeks het begin der tweede eeuw, voor het eerst het geloof in deze streken verkondigde. Van dezen heilige weet de overlevering te verhalen, dat hij te Maastricht eene kapel ter eere van de Moeder Gods bouwde. Deze kapel verhief zich buiten de wallen der toenmalige stad, ter plaatse, waar de voormalige Augustijnenkerk thans in openbare school is herschapen. Dit oude heiligdom van Maria, was wegens zijne ligging bekend onder den naam van *O. L. V. aan den Oever* en schonk tevens den naam aan de later daarbij aangelegde Mariastraat. (1)

(1) Habets Gesch. d. Bisd. I. 82.

(2) Id. I bl. 411.

De H. Maternus wordt door sommigen gehouden als leerling van den apostel Petrus. (2) Het ligt niet op onzen weg, nader te onderzoeken, in hoever aan die overlevering, als op geschiedkundige gegevens steunend, gezag moet toegekend worden. Voor ons is het voldoende te weten, dat de oorsprong der godsvrucht tot Maria in deze stad in den hoogsten ouderdom te zoeken is. In dat gevoel worden wij trouwens versterkt, als wij vernemen, dat de H. Hubertus, bisschop van Maastricht (709) in diezelfde kapel dikwijls den nacht al biddende doorbracht.

Deze kapel *aan den Oever* verwierf eene groote vermaardheid door een beeld van O. L. Vrouw, dat daarin onder den titel van „STERRE DER ZEE” vereerd werd. Dit beeld werd spoedig den bewoners van Maastricht en omstreken dierbaar, waartoe ongetwijfeld de vele gunsten, waarmede Maria hen overlaadde, welke dáár haar beeltenis kwamen vereeren, het hunne bijdroegen.

Door hare ligging begunstigd, had die kapel spoedig eene zekere aantrekkelijkheid voor de schippers, welke gaarne hunne reis even onderbraken, om de „*Sterre der zee*” te begroeten en zich aan hare bescherming aan te bevelen.

Moge het al geene onbetwiste meening zijn, dat deze „Sterre der zee” aanleiding zou gegeven hebben tot de keuze van het stadswapen, dat eene ster vertoont, zeker is het, dat van oudsher de „*Sterre der zee*” als patrones der stad Maastricht werd aangeroepen, dat de vereering van Maria op de innigste wijze met hare geschiedenis verbonden is en dat de bevolking door alle eeuwen heen onafgebroken door eene meer dan gewone godsvrucht tot Maria heeft uitgemunt.

3. Het oude Beeld bij de Minderderbroeders in de St. Pieterstraat.

De kapel *aan den Oever* werd in latere eeuwen eigendom van de collegiale kerk van O. L. Vrouw. Naarmate de godsvrucht tot Maria in ruimeren kring verspreid werd, groeide ook het getal pelgrims voortdurend aan. Daar nu de beschikbare ruimte der kapel niet berekend was op een zoo grooten toeloop, had het kapittel van O. L. Vrouw sinds lang uitgezien naar het middel, om de rechtmatige wenschen der talrijke Mariavereerders in de stad en in de omstreken te gemoet te komen.

Eene geschikte gelegenheid om in die langgevoelde behoefte te voorzien bood

zich aan, toen in het jaar 1234, de toen nog jeugdige orde van den H. Franciscus zich in deze stad kwam vestigen en tot dat einde een klooster en eene kerk in de St. Pieterstraat gebouwd had. Dat heerlijke en ruime kerkgebouw, dat om zijn zuiveren en sierlijken gothischen bouwtrant, nog na zóóvele eeuwen onze bewondering wekt, hield men te recht voor een waardiger verblijf van het reeds zoo vereerde Maria-beeld, een geschiktere plaats om de talrijke bedevaarders te bevatten. Daarenboven gold de gunstige faam, welke de komst der Minderbroeders in deze stad reeds was voorafgegaan, voor het kapittel van O. L. Vrouw als een waarborg, dat de bevoordeering der godsvrucht tot Maria veilig aan hunne leiding kon worden toevertrouwd, en wettigde de hoóp, dat de eeredienst van Maria een nieuw tijdperk van bloei zou te gemoet gaan. Deze redenen wogen zwaar genoeg, dat voornoemd kapittel besloot van zijn eigendomsrecht afstand te doen en het gevierde beeld in de nieuw gebouwde kerk der Minderbroeders op de St. Pieterstraat te laten plaatsen.

Het rechter zijkoor, dat eenige meters langs het middenkoor der kerk vooruitspringt, werd bestemd voor het altaar, waarop het genadebeeld zou prijken. 't Was

in deze Lieve Vrouwekapel, — zoo werd die rechter zijbeuk genoemd, — dat eeuwen achtereenvolgens ontelbaren zich om Maria's troon verdrongen; 't was dáár dat Maria, als op een genadetroon verheven, het woord der H. Schrift, dat de H. Kerk op Haar toepast, gestand deed: Ik bemin hen, die Mij liefhebben; dáár ondervond zoo menige onze voorouders wat de H. Bernardus zegt: dat het nooit gehoord is, dat iemand te vergeefs zijn toevlucht tot Maria genomen heeft; dáár verkondigden de vele krukken en banden, welke uit dankbaarheid rondom het altaar waren opgehangen, de macht en goedheid van Maria.

Thans, helaas! is die kerk van hare oorspronkelijke bestemming vervreemd, en de belangstellende, welke den heerlijk gerestaureerden tempel binnentreedt, om den daar bewaarden schat van archieven te raadplegen of te bewonderen, wordt door niets aan het verleden herinnerd. Niets doet vermoeden, dat aan die muren zoovele herinneringen uit het verleden verbonden zijn, die den katholiek overdierbaar zijn.

4. Het tegenwoordige beeld in de Oude Minderbroederskerk.

Het oude beeld, dat eerst *aan den Oever*, later in de kloosterkerk op de St. Pieter-

straat, reeds zoovele vereerders telde, dat vele eeuwen het aantrekkingspunt van vrome pelgrims geweest was, werd door een ander beeld vervangen. Dit laatste, dat onder denzelfden titel van *Sterre der zee* het oude verving, won aldra eene nog grootere liefde en waardeering onder de bevolking der stad en der omstreken. Het is hetzelfde beeld, dat thans nog door vele wonderen vermaard, in de kerk van O. L. Vrouw als een kostbare schat wordt bewaard en vereerd. Door tallooze wonderen, die erbij geschiedden, verwierf het eene veel grootere vermaardheid, dan het oude had genoten.

Het roemrijk verleden van dit eerbiedwaardige beeld, dat zoovele eeuwen lief en leed met de bevolking gedeeld had, de herinnering der weldaden en gunsten aan zijne geschiedenis verbonden, hebben het hunne ertoe bijgedragen, dat de linker-vleugel der O. L. Vrouwekerk ook nu nog, de zoo bekende, zoo gezochte bidplaats is voor Maria-minnende harten, dat de godsvrucht tot de Zeester nog steeds voortleeft en dat nog elken avond de O. L. Vrouwekerk tot uitgangspunt van den van ouds bekenden en beganen bidweg gekozen wordt.

Het tijdstip, waarop onze tegenwoordige *Sterre der Zee* den troon van het oudere in

de kerk der Minderbroeders innam, de redenen welke hiertoe aanleiding gaven, de herkomst van het tegenwoordige mirakuleuze beeld, de wonderen die het beroemd maakten, en het zoo ras aan de bevolking dierbaar maakten—al deze bijzonderheden, welke ons zooveel belang inboezemen, liggen in het duister, en onze rechtmatige belangstelling wordt in deze door niets anders bevredigd, dan door het vernemen der oorzaken, welke ertoe hebben meegewerkt, dat de geschiedenis van onze *Sterre der Zee* onder een zoo geheimzinnigen sluier verborgen, in het duister gehuld ligt.

Het lijdt geen twijfel, of de Minderbroeders, door wier toedoen de godsvrucht tot de *Sterre der zee* zoo algemeen verspreid werd, zoo diep wortel had geschoten, hebben het zich tot taak gesteld alles op te teekenen, wat den Mariavereerder belang kon inboezemen. Dit toch was het geschikte middel om de meest wetenswaardige bijzonderheden aan de vergetelheid te ontrukken en voor het nageslacht te bewaren. Geen twijfel, of men heeft een volledigen lijst opgemaakt van alle wonderen, welke door Maria's voorspraak bij ons genadebeeld hebben plaats gehad. Wat immers kon beter het vertrouwen op Maria ook in het verre nageslacht

levendig houden? Die pogingen echter waren vruchteloos, want God heeft beschikt, dat wij die voldoening zouden missen.

Toen namelijk omstreeks 1578 de Minderbroeders wegens herhaalde belegeringen der stad bange dagen doorleefden; toen de steeds dreigende gevaren hendeden vreezen, dat ook hun klooster eerlang het lot van zoovele anderen zou ondergaan; achtten zij de stukken, welke op de geschiedenis van het mirakuleus beeld betrekking hadden, in hun klooster niet langer in veiligheid. Zij meenden voorzichtig te handelen, indien zij voor die kostbare stukken vol belangwekkende bijzonderheden, eene schuilplaats zochten, welke meer waarborg bood voor hun behoud.

Zekeren Jan Brouwers, oud-burgemeester der stad, die als geestelijke Vader van het klooster hun volle vertrouwen genoot, werd de zorg voor hun dierbaar archief toevertrouwd, totdat veranderde tijdsomstandigheden wederom zouden toelaten, de stukken in het klooster zelf te bewaren.

De uitkomst bewees, dat hunne voorzorgen niet onnoodig waren geweest. Den 6 Januari 1578 rukten de calvinistische soldaten met Willem van Hornes aan het

hoofd, de stad binnen ; nauwelijks was het hun gelukt door list de macht in handen te krijgen, of tegen alle beloften in, moesten al spoedig de Jesuiten en de Minderbroeders hunne kloosters ontruimen. (1)

Jammer, dat de voorzorgen, door de Minderbroeders voor de veiligheid der oude bescheiden genomen, niet het gewenschte gevolg hadden. Omstreeks dezen tijd of onder het beleg van Maastricht door l'arma in 1579, vielen de stukken ongelukkiger wijze in de handen der Calvinisten en ondergingen het lot van zoovele andere kostbaarheden, wier verwoesting ieder katholiek betreurt.

Zoo heeft de bittere haat tegen den katholieken godsdienst en de heiligenverering, door vernietiging dezer stukken, op eens alle bronnen doen verdwijnen, waaruit de volledige geschiedenis van onze *Sterre der zee* was zamentestellen.

Lof en dank dient gebracht te worden aan Pater Sedulius, Provinciaal der orde, welke geene moeite spaarde om de ontstane leemte zoo goed mogelijk aan te vullen en het verlies eenigermate te herstellen.

Ruim 27 jaren na de verwoesting, in 1606, verzamelde Pater Sedulius zoo vol-

(1) Maria's Heiligdommen in Ned. en Belg. bl. 402.

ledig en nauwkeurig mogelijk alle gegevens, die met betrekking tot het beeld in den mond des volks door overlevering werden bewaard ; stelde ze zorgvuldig te boek, om dit weinige althans voor vergetelheid te vrijwaren. Hij spoorde daartoe zorgvuldig alle personen op, welke hem hieromtrent eenige inlichtingen konden verstrekken ; ooggetuigen van wonderbare genezingen werden zorgvuldig onderzocht, hunne getuigenissen vergeleken en aan een streng onderzoek onderworpen. Om slechts betrouwbare bijzonderheden te verkrijgen, en alle overdrijving of valsche voorstelling der gebeurtenissen te weren, liet hij de vruchten zijner opsporingen aan een nauwkeurig en streng onderzoek van eene daartoe zamengestelde commissie onderwerpen.

In deze commissie hadden de kanunniken van St. Servaas en van O. L. Vrouw, alsmede twee regeerende en twee afgetreden burgemeesters zitting.

Op deze wijze werden hem de bouwstoffen geleverd, waaruit hij zijn gewaardeerd boekje : *Diva Virgo Trajectensis* (O. L. Vrouw van Maastricht) kon zamenstellen en, zooveel zijne gebrekkige gegevens het veroorloofden, de geschiedenis van Onze *Sterre der zee* kon bewaren.

Het werkje van Sedulius, oorspronkelijk in het Latijn geschreven, vond in den gardiaan Cornelius Thielmans (1612) een vertaler in het Nederlandsch. Die vertaling maakte de aantekeningen van Sedulius meer onder het volk bekend, en werkte daardoor reeds gunstig op de verspreiding der godsvrucht tot de *Sterre der zee*. Wat echter aan dit werkje nog meer waarde toevoegde, was dat daarin de geschiedenis werd voortgezet en aangevuld met de wonderbare gebeurtenissen, waarmede God in die volgende jaren de macht van Maria's voorspraak had willen verheerlijken. De godsvrucht tot de *Sterre der zee* breidde zich hoe langer hoe verder uit en naarmate de eerbewijzingen Maria aangedaan, vermenigvuldigden, verdubbelden ook de gunsten door hare voorspraak verkregen. Tal van nieuwe wonderbare genezingen en gebedsverhooringen gaven aan Pater de Boeck aanleiding om uit bovengemelde werkjes in 1753 eene nieuwe geschiedenis (1) van de *Sterre der zee* in het licht te geven, waarvan in 1833 een herdruk verscheen. In dit werkje, dat wij meestal als leiddraad moesten volgen, verzamelde hij tal van wonderbare ge-

(1) Beschrijving van het oud en mirakuleus Beeld van O. L. V. van Maastricht enz.

beurtenissen, welke sedert 1612 hadden plaats gehad en onze belangstelling ten volle verdienen.

5. Oorsprong van onze „Sterre der zee”.

Reeds meldden wij dat het mirakuleuze beeld, dat thans in de O. L. Vrouwekerk vereerd wordt, en zonder twijfel de kostbaarste schat is, dien zij bezit, niet hetzelfde is als het beeld, dat ten jare 1234 door het toenmalig Kapittel van O. L. Vrouw aan de EE. PP. Minderbroeders was afgestaan. Overigens dagteekent het huidige beeld uit ruim eene eeuw later.

De redenen, hierboven door ons aangegeven, waarom namelijk de geheele geschiedenis van het mirakuleuze beeld zoo moeielijk is te achterhalen, gelden ook voor het onderzoeken van de herkomst van dit genadebeeld.

De bescheiden, die hierop betrekking hebben, en welke alleen in deze zaak volle licht konden verspreiden, zijn vernietigd geworden. Dien ten gevolge laat zich het antwoord op de vragen wanneer? hoe? en vanwaar? slechts met meerdere of mindere waarschijnlijkheid gissen.

Ten tijde van Sedulius bestonden hier-

omtrent twee verschillende meeningen. Uit het opschrift van een grafsteen, in de kerk der EE.-PP. Minderbroeders recht vóór het altaar geplaatst, meenden velen te moeten afleiden, dat Nicolaus van Harlaer, een Luiksche edelman, die later als kloosterbroeder gestorven is, de schenker van het beeld zou zijn.

Daar echter volgens bovengemeld graf-schrift, deze edelman den 25 Mei 1474 overleed, zoo blijft de moeielijkheid bestaan, hoe dit tijdstip is overeen te brengen met den ouderdom van het beeld, dat, volgens den stijl, toen reeds een eeuw te voren moest zijn vervaardigd.

Anderen daartegen waren van meening, dat het beeld in de 14de eeuw door het Looiersgilde, dat toen ter tijde zeer talrijk was, in hoog aanzien stond, en zich daarbij steeds door eene bijzondere godsvrucht tot de H. Maagd kenmerkte, aan de EE. PP. Minderbroeders ten geschenke zou zijn gegeven. Deze laatste meening, ofschoon door geene bewijzen gestaafd, verdient in zooverre den voorkeur, omdat zij de schenking van het beeld plaatst op het tijdstip, waarop het moet gemaakt zijn.

Men ziet hieruit, dat beide meeningen, bij gebrek aan afdoende bewijzen, slechts op gissingen steunen en ons omtrent de

ware toedracht der zaak nog altijd in twijfel laten.

Ook behooren wij niet uit het oog te verliezen, dat in die tijden van levendig geloof en waren godsdienstzin, onze voorouders er meer op bedacht waren, God te danken voor een zóo kostbaren schat, die zoozeer door hen op prijs werd gesteld ; dan wel nauwkeurig het ontstaan, de herkomst van het mirakuleuze beeld op te sporen. In de buitengewone gunsten, die hun door Maria's voorbede werden geschonken, vonden zij eerder aanleiding hun vertrouwen in die machtige en liefdevolle Helpster op te wekken, dan enkel uit nieuwsgierigheid te onderzoeken, door welk toeval zij in het bezit van dien dierbaren schat gekomen waren.

Heeft God den oorsprong, de afkomst van het genadebeeld voor ons willen verborgen houden, de talrijke gunsten en genaden, waarmede de H. Moeder-Maagd, in den loop der eeuwen hare vurige ver eerders heeft willen beloonen, geven ons stof te over, om God uit ganscher harte te danken, dat het mirakuleus beeld, in wiens bezit de O. L. Vrouwekerk zich mag verheugen, ontkomen is aan de veelvuldige gevaren, waardoor het in verschillende tijdsomstandigheden in zijn bestaan is bedreigd geworden.

O zeker, wij betreuren het, dat blinde godsdiensthaat ons in het verleden zoovele bijzonderheden heeft ontroofd, die onze belangstelling zoozeer verdienen ; diep betreuren wij 't, dat de vernielzucht, door geloofshaat opgezweept, in den loop der tijden tal van kostbare zaken heeft doen te loor gaan. Daardoor werd ons de weg afgesneden, om de zoo ijverig beoefende en zoo ver verspreide godsvrucht, die onze voorouders tot de machtige „Zeester” bezielde, de eeuwen door, voet voor voet, in hare opkomst, in hare verdere ontwikkeling, en in haren hoogsten bloei te volgen.

Elk oprechte dienaar van Maria, wien de bloei der godsvrucht tot Gods Moeder ter harte gaat, zal het daarom met ons betreuren, dat zooveel wonderen, welke in vervlogen tijden zooveel tot de verspreiding dezer godsvrucht hebben bijgedragen, voor altijd aan de vergetelheid zijn prijsgegeven en van hun heilzamen invloed op het nageslacht zijn beroofd.

Na eeuwen nog zouden deze wonderen een krachtig getuigenis hebben kunnen afleggen, zoowel van de ongekende macht, welke Maria op het Hart van Haren goddelijken Zoon uitoefent, als van de grenzelooze liefde, die Zij Hare kinderen toe-

draagt. Beter dan woorden zou dat getuigenis tevens het vertrouwen hebben vermeerderd op den bijstand van Haar, die volgens de H. Kerkvaders, nooit tevergeefs wordt aangeroepen.

6. De „Sterre der zee” tijdens het beleg van Maastricht.

Wat kwaad de onverzoenlijke haat der vijanden van onzen heiligen Godsdienst ook al moge gebrouwd hebben, wat onheil hij gesticht en welke verwoestingen hij ook moge hebben aangericht; nooit vermocht hij de liefde, het vertrouwen, de achting weg te nemen, die het hart der Maas-trichtenaren steeds vervulden voor de „*Sterre der zee*”. Haar bleven zij door alle eeuwen heen als hunne Patrones vereeren en liefhebben.

Hoe diep de godsvrucht tot de „*Sterre der zee*” in het hart der Maastrichtsche bevolking had wortel geschoten, kwam vooral het duidelijkst aan het licht in de tijden van gevaar, in die barge en droevige dagen, welke de stad Maastricht tijdens hare belegering beleefde. Die gehechtheid aan het genadebeeld, die hoogachting voor dat kostbaar erfdeel der Voorvaders, uitte zich op schitterende wijze in de kommer-

volle bezorgdheid, welke men voor de veiligheid van het beeld aan den dag legde, in de voorzorgsmaatregelen waarmede men het voortdurend omringde, opdat hun schat toch niet aan vermetele handen zou worden overgeleverd.

In het jaar 1578 werden de EE. PP. Minderbroeders uit hun klooster verdreven, en werd hunne plaats ingenomen door de troepen van Willem van Heeze, die er den 17 Maart van dat jaar hun intrek namen. Door onverzoenlijken haat tegen de katholieke Kerk en hare instellingen gedreven, hadden zij zich tot taak gesteld alles te vernielen, wat aan den katholieken Godsdienst kon doen herinneren.

Zoo werden volgens Thielmans, zelfs de kloostergebouwen niet gespaard, maar moesten ook zij de sporen dragen van hunne vernielzucht. Dat het mirakuleuze beeld aan hunne woede is ontkomen, kan moeielijk anders dan aan een wonder worden toegeschreven. Hoe is 't anders uit te leggen, dat dit beeld kon gespaard blijven door eene bende onverlaten, die zich den naam van beeldstormers maar al te zeer hebben waardig getoond.

Te midden van al deze gevaren stelden de vrome en godsdienstige Maastrichte-

naren herhaalde pogingen in het werk, om hun genadebeeld in veiligheid te brengen en te redden. Zekere Jan van Ceulen, molenaar der looiers, achtte zich dan ook overgelukkig toen 't hem eindelijk gelukt was, in stilte het beeld naar zijn huis over te brengen.

Al spoedig echter bleek het, dat ook zijn dak niet langer eene veilige schuilplaats bood; hij liet het daarom naar de woning van een zijner bureu brengen. Toen nu ook deze van oordeel was, dat een langer verblijf ten zijnent, zoowel voor hem zelven als voor het eerbiedwaardig beeld noodlottig zou kunnen wezen, bracht hij het in stilte naar den Nieuwenhof over, waar het op den zolder werd opgeborgen.

7. De „Sterre der Zee” op den Nieuwenhof.

De Calvinisten waren volleerd in de kunst van huichelen. Als de omstandigheden het vorderden, deinsden zij niet ervoor terug, zich een tijdlang vredelievend en verdraagzaam te toonen; zij hielden den bitteren haat, die hen verteerde verborgen, om te zekerder hun doel te bereiken. Naarmate echter hunne macht en invloed aangroeiden, werd hun optreden driester, en

trad hun wreede aard helderder in 't licht. Bij voorkeur werden weerlooze bewoners van kloosters en godsdienstige instellingen als slachtoffers uitgekozen, op wie zij hun haat tegen het R. K. Geloof konden botvieren. Gedwongen inkwartiering, welke zij den kloosters opdrongen, was doorgaans de gezochte gelegenheid, om deze vreedzame lieden te kwellen. Het klooster was dan aan den willekeur van ruwe soldaten overgeleverd. Dezen matigden zich bij zulke gelegenheid het recht aan, om met miskennis van alle wetten van bescheidenheid en van eigendom, alle schuilluiken te doorsnuffelen. Zij vonden hun genoegen erin, als zij op zulke verkenningstochten voorwerpen mochten ontdekken, door wier vernieling zij de godsdienstige gevoelens der katholieken op het grievendst konden krenken.

Ook het klooster van den Nieuwenhof werd gedwongen soldaten ter inkwartiering te nemen. Thans ging het eerbiedwaardige beeld aan de grootste gevaren worden blootgesteld. Maar juist dit gevaar schonk God gelegenheid, om het dubbel bewijs te leveren, en hoe weinig menschelijke berekening, menschelijke voorzorgen vermogen, en hoe machteloos de woede der boosen is tegen God.

Op zekeren dag werd het beeld door een soldaat ontdekt op den zolder, waar men het verborgen had. Het zien van een Maria-beeld was voldoende, om zijn godsdiensthaat te doen ontvlammen en hem in woede te ontsteken. Een oogwenk, en zijn arm heeft zich met het zwaard gewapend; dreigend staat de vermetele gereed, om met één slag het eerbiedwaardig beeld te verbrijzelen. Hadde het God niet verhoed, van onze eeuwenoude *Sterre der zee* ware ons wellicht ter nauwernood eene flauwe herinnering overgebleven.

Niet straffeloos laat God tegen het beeld zijner Moeder overmoedig den arm verheffen. Door een wonder wordt de woede van den goddelooze aan banden gelegd. De arm, welke zich heiligschennend verhief, verloor op eens zijne spierkracht, werd stijf en roerloos. In plaats van sidderend de straffende hand Gods te erkennen, in plaats van de sterkere, bovennatuurlijke Macht, die hem weerhield, te eerbiedigen, durft de vermetele nog denken aan de volvoering van het snoode plan. Waar zijn arm de noodige kracht mist, zullen andere, door even grooten godsdienstaat bestuurd, zijn werk voltooien.

Een treurig voorbeeld volgt hier, hoever de blindheid des menschen kan gaan, wan-

neer eens de haat heerschappij over zijn hart voert. De kapitein werd door den soldaat met de vondst van het beeld en met het voorgevallene in kennis gesteld. Men zou denken, dat vrees en siddering hem zouden bevangen hebben. Maar neen, hij verwijt den soldaat zijne lafheid; en als men gezien had, hoe hij als een razende met getrokken zwaard naar boven stormde, wie zou dan vermoed hebben, dat het voorwerp van zulken uitval niets anders was dan een weerloos Mariabeeld? Een zelfde vermetelheid onderging ook een zelfde straf. Ook zijn arm werd met lamheid geslagen. Meent nu niet, dat na dit dubbel wonder, de vermete le zijne oogen opent voor het licht der genade, den vinger Gods erkent, de boosheid zijner handeling inziet, spijt gevoelt over zooveel goddeloosheid of beeft voor de wraak van den straffenden God. Neen. Buiten zich zelve van gramschap, loopt hij naar onder, durft zijne straf aan tooverkunsten toe te schrijven en wil thans zijne onvoldane wraaklust koelen op de Moeder-Overste, die hij als oorzaak van zijn ongeluk beschouwt. Bleek van woede nadert hij de zwakke vrouw, overlaadt haar met scheldwoorden en bedreigt haar met den dood. Doch God wist en het Beeld aan de vernieling en de

Overste aan den dood te doen ontkomen, waarmede zij werden bedreigd.

Wie kent in de blindheid dezer goddeloozen niet de gedragslijn terug, die de Joden tegenover Jesus volgden? Wel verre dat de tallooze wonderen, waarvan de Joden getuigen waren, hen tot inkeer zouden brengen, kweekten zij steeds grooteren haat, en maakten de kloof, die hen van Jesus scheidde, steeds wijder en dieper. Wat anders oogstte Jesus in met Zijne weldaden dan vervolging, verdachtmaking, smaad- en schimpwoorden? Konden de vijanden de wonderwerken van Jesus niet uitleggen, kon bovennatuurlijke tusschenkomst niet geloochend worden; dan meenden zij zich te kunnen redden met de bewering, dat Jesus wonderen werkte met behulp van den vorst der duisternissen, dat Hij in Beelzebub de duivelen uitjoeg. Zoo waren ook in deze tijden, waarin geloofshaat zegevierde, de vijanden der katholieke Kerk blind voor de zichtbare teeken van Gods almacht, te zeer door veroordeelen beheerscht, om Gods tusschenkomst te erkennen, en wilden zij liever hunne straf als een gevolg van den invloed des duivels houden, dan daarin den dreigenden Vinger Gods te erkennen. De handelwijze dezer heiligschenners kan dan ook als weerleg-

ging dienen van de bewering, welke men soms hoort uit den mond van zwak-geloovigen: dat hun geloof levendiger zou worden, als zij eens wonderen konden aanschouwen. Niets echter is onwaarschijnlijker; te meer omdat de vooroordeelen hen zoozeer terughouden, om goddelijke tusschenkomst te erkennen. Hoe immers is het uit te leggen, dat men zijne oogen sluit voor het feit, dat de R. K. Kerk trots alle tegenwerking blijft voortbestaan? Is dit alleen niet een schitterend wonder dat voor iedereen is waar te nemen?

Eens te meer toonde hier God op een oogenblik, dat alle hoop verloren scheen, dat men niet ongestraft de eer Zijner Moeder aanrandt, dat Zijne wraak neerkomt op hen, die heiligschennend hunne hunne hand tegen zijne Moeder durven verheffen.

Alhoewel het mirakuleuze Beeld door een tweevoudig schitterend wonder aan de woede zijner vijanden ontsnapt was, liet toch 't voorgevallene op den Nieuwenhof aan de vurige vereerders van de *Sterre der zee* geen rust, alvorens een veiliger schuilplaats was gevonden. Op een nacht dan werd het Beeld over den muur neergelaten en in het huis van eene godvruchtige weduwe Mayke Luckers gebracht. Deze vrome vrouw, die

in 1609 nog leefde, achtte zich gelukkig hare woning voor een zoo kostbaren schat te mogen openstellen en een tijdlang als schuilplaats te laten dienen.

8. De „Sterre der Zee” na de belegering.

De dagen der belegering van Maastricht hadden den inwoners bange uren bezorgd. Wat hun lijden nog verzwaarde, was de afwezigheid van de *Sterre der zee*. Dáár toch was men gewoon in het lijden balsem te zoeken voor de wonden, troost in de smarten. Die *Sterre der zee* bezat het geheim door het helder licht dat zij verspreidt, de duisternis van moedeloosheid en droefheid te verdrijven. Uit hun midden was thans weggevoerd dat dierbaar kleinood, hun troost, hunne toevlucht. Zoovelen, die terneergeslagen en bedrukt de O. L. Vrouwekapel waren binnengetreden, hadden ze opgebeurd en verlicht verlaten. En in die tijden van rampen, waarin er zooveel behoefte bestond aan troost, nu had men dat kostbaar troostmiddel moeten missen, nu kon men niet gaan nederknielen in die kapel, voor dat genadebeeld, waar Maria hare gunsten zoo gaarne uitdeelde, waar zoo menig leed verzacht, zoo menige traan

gedroogd was. Evenals het kindje Jesus moest vluchten voor Zijne vervolgers, zoo had ook de *Sterre der zee* slechts door vlucht de vervolgingswoede kunnen ontgaan.

Eindelijk waren de stormen voorbij. De zwarte onweerswolken waren weggedreven en de lieve vredezon zond weer hare vriendelijke stralen op de oude veste neder. Met de Minderbroeders keerde ook het mirakuleuze Beeld tot zijne vorige plaats terug. Wij kunnen het ons voorstellen, hoe vurig de vrede was verbeid geworden, hoe innig men God dankte, dat eindelijk rust en vrijheid in onze stad waren teruggekeerd. Verlicht gevoelde zich het lang bekleemde hart, nu het weer vrij kon ademen. Niet het minste juichten de Mariavereerders; dankbaar en vol vreugde begroetten zij den dag, waarop de aloude *Sterre der zee* weer in hun midden verscheen en weer op haren ouden troon prijkte.

Maar ach! wat waren de rijen gedund van hen, die elkander weleer dagelijks voor het genadebeeld plachten te ontmoeten! Hoevelen waren gevallen als slachtoffers van heerschzucht en godsdienstaat! Niettemin ook zij deelden in de vreugde der inwoners, want zij hadden thans in den hemel reeds ondervonden, dat een dienaar van Maria niet verloren gaat.

Tijdens de belegering der stad had Maria met welbehagen bij de inwoners de bezorgdheid en toewijding gadeslagen, waarvan hare beeltenis het voorwerp was. Het kon dan ook niet uitblijven, of er ging een tijd aanbreken van buitengewone gunsten. Maria ging toonen, hoe zij de haar bewezen diensten weet op prijs te stellen. Neen, zij was niet ongevoelig gebleven voor al die blijken van kinderlijke liefde, haar zoo ruimschoots ten deel gevallen.

Nauwelijks had het beeld het huis van M. Luckers verlaten en zijne vorige standplaats weer ingenomen, of talrijke, wondervolle genezingen kwamen getuigenis afleggen van hare tevredenheid en dankbaarheid. Een nieuwe krachtige stoot werd hierdoor aan de godsvrucht tot de *Sterre der zee* gegeven. In breede scharen, met verjeugdigd vertrouwen, omringde men naar ouder gewoonte, het genadebeeld, en niemand zou gemeend hebben, dat zoovele trouwe bezoekers door den dood waren weggerukt. Zóó overvloedig waren de ontstane leemten aangevuld door nieuwe vereerders der *Zeester*.

De inwoners van Maastricht hadden ongetwijfeld het leeuwendeel gehad in de moeiten en pogingen, die waren aangewend om de *Sterre der Zee* in veiligheid te

bewaren. Geen wonder, dat tusschen de bevoorrechten van Maria, de inwoners van Maastricht ook de voornaamste plaats innamen. Pater Sedulius noemt verscheidene personen op, die hij nog in leven gekend heeft, en die volgens zijn getuigenis hunne wonderbare genezing aan Maria te danken hadden. Onder de 33 wonderbare genezingen, welke hij aanhaalt, vinden wij er 27 vermeld, die aan Maastrichtenaars te beurt vielen.

9. Eene wonderbare genezing.

Om slechts één uit de velen uit te kiezen (1) vinden wij eene genezing verhaald, welke terecht ieders bewondering wekt. Zoo verhaalt Sedulius, dat hij eene zekere Agnes Schrijvers, echtgenoot van Paschasius Everaerts, goed gekend en herhaaldelijk gesproken heeft, welke in hare jeugd van lamheid en stomheid op wonderbare wijze genezen werd. In 1548 misvormd ter wereld gekomen, kon zij later noch gaan noch staan. Weldra bleek het dat zij niet kon spreken en daarenboven nog aan groote aamborstigheid leed. In den nacht vóór Paschen kwam de bedroefde moeder

(1) Voor andere verwijzen wij naar het meerge-
noemd werkje van De Boeck 2de gedeelte.

op de gedachte, dat jaar eens met bijzondere godsvrucht de processie bij te wonen, welke jaarlijks op Paaschmaandag rondtrok, tot opening van de plechtige Octaaf ter eere van de *Sterre der zee*. Zij werd met een zóó groot vertrouwen vervuld in haren voorgenomen bidweg, dat zij als verzekerd scheen, eindelijk haar achtjarig kind genezen te zien. Zij begaf zich op den dag naar de kerk, om er de H. Mis bij te wonen en daarna het mirakuleus beeld in de processie te volgen. Onder de H. Mis plaatste zij zich met haar kind in de O. L. Vrouwekapel vóór het altaar van het genadebeeld. Even vóór de consecratie verwijderde zij zich eenige oogenblikken van haar kind en begaf zich tot vóór het koor, waar de H. Mis werd opgedragen. Dáár zou zij de H. Hostie met meer godsvrucht, met meer eerbied aanbieden, dáár zou zij van Jesus met meer vurigheid de genezing van haar dochttertje gaan afsmeeken.

En werkelijk, op 't oogenblik der consecratie gevoelt de kleine Agnes zich plotseling genezen. Vol vreugde loopt zij uit de kapel tot voor de deur der kerk. Voor een rooster gekomen, aarzelde zij dien te overschrijden, gewoon als zij was steeds gedragen te worden. Een nieuw wonder volgt : zij ontvangt op eens het

gebruik harer spraak. Eene groote menigte volks verzamelde zich voor de kerk, om aan de processie deel te nemen. Een kramer, die zijne waren dicht bij den ingang had uitgestald, merkte de kleine op en droeg haar door de menigte. Buiten het gedrang gekomen, weigerde het kind verder gedragen te worden en zonder hulp wilde zij haar huis bereiken. Hare woning, „in den briem” geheeten, lag tegenover de Minderbroederskerk in de nabijheid der St. Hilariuskerk. (1)

Voor den hoogen drempel der ouderlijke woning bleef het kind weer staan en kon niet gelooven, dat zij zonder gedragen te worden, hem zou kunnen overschrijden; zij sprak herhaaldelijk het woord „op” uit. Tal van belangstellenden snelden toe. De vader, die nog altijd meende dat zijn kind niet kon loopen, nam haar op om haar te dragen. Zij weigerde, en tot zijne verbazing liep zij vol vreugde met uitgestrekte armen heen en weer door 't huis. De dienst was geeindigd; ook de moeder keerde huiswaarts. Tevergeefs had zij haar kind vóór het mirakuleus beeld meenen terug te vinden. Wie beschrijft echter hare vreugde, toen zij hare gebeden verhoord, hare wen-

(1). Deze kerk, op de Pieterstraat gelegen is thans bij de Waalsch-gereformeerden in gebruik.

schen vervuld zag. Zóó hevig was zij getroffen door die wonderbare genezing, dat men een oogenblik voor haar leven vreesde. Hare dankbaarheid uitte zich terstond in de belofte, voortaan ieder jaar barrevoets, in een linnen kleed gehuld de processie te vergezellen.

Ziedaar één wonder der velen, die staan opgeteekend, één der ontelbaren, welke voor ons verborgen bleven. Doch zeker is dit eene voldoende, om in ons een onbeperkt vertrouwen op Maria te verwekken. Volgen wij die vrome moeder in haar gebed, in haar vertrouwen, wij zullen gelijk zij ons mogen verheugen in het ontvangen van weldaden.

Het gerucht van het groote getal wonderbare genezingen, welke in die jaren hadden plaats gehad, had zich begrijpelijker wijze ver in den omtrek verspreid en ongetwijfeld veel ertoe bijgedragen, om de godsvrucht tot de *Sterre der zee* meer algemeen te verspreiden en te doen beoefenen.

De schitterende blijken van de macht van Maria's voorspraak deden het getal harer vereerders met den dag aangroeien. Ook zal de dankbaarheid wel niet vreemd eraan geweest zijn, dat in 1624 de kerk der Minderbroeders verrijkt werd met een nieuw eikenhouten altaar. Tusschen eenige

beelden en twee engelen, welke een schild met het wapen van Maastricht droegen, werd de voornaamste plaats ingenomen door een troon, bestemd om het mirakuleuze beeld te bevatten. Een vergulde *ster* en het opschrift „Moeder Gods wees mijner indachtig” gaven duidelijk genoeg aan, wier eer dat blijk van dankbaarheid gold. Dit altaar vond later eene plaats in de kapel van den Nieuwenhof.

Aan die talrijke gunsten door Maria bewezen, is het toe te schrijven, dat telken jare op Paaschmaandag, den dag der eeuwenoude groote processie met het mirakuleus beeld, het getal pelgrims van buiten de stad zoo merkbaar toenam. In het jaar 1608 meenden de wachters der stadspoorten het getal vreemde mannen, die bij die gelegenheid deze stad bezochten, op 6000 te moeten schatten, en daar hierbij noch vrouwen noch kinderen gerekend waren, kan men dit getal op verre na niet als de helft der pelgrims beschouwen. In 1607 telde men ruim 17.000 vreemden. P. Thielmans verhaalt dat in het jaar dat hij zijne vertaling van Sedulius uitgaf (1611) het getal vreemdelingen op dien dag op ongeveer 20.000 moest gerekend worden.

Daar de godsvrucht der vreemdelingen tot de *Sterre der zee* nog te nieuw was, om

het toppunt van bloei bereikt te hebben, mag men veilig met P. De Boeck aanmenen, dat zij zich voortdurend ontwikkelde, zich altijd in breeder kring verspreidde en jaarlijks meer pelgrims naar Maastricht lokte.

10. De Processie op Paaschmaandag.

Opdat de lezer zich een begrip kunne vormen van de plechtigheden, waarvan de jaarlijksche processie op Paaschmaandag vergezeld ging, geven wij hier in 't kort de beschrijving van dien vermaarden bidgang, gelijk hij in 't begin der 17de eeuw gehouden werd. Na de vespers van Paaschdag, werd het Beeld onder toeloop van vele menschen plechtig in de O. L. Vrouwekapel afgehaald en in 't midden der kerk op een rijk versierden troon verheven. Van dat oogenblik af bleef het ruime kerkgebouw aanhoudend met biddende menschen gevuld. Zelfs de nacht bracht hierin geen verandering; bij voorkeur zelfs werd die tijd uitgekozen om zich, onopgemerkt door anderen, van gedane beloften te komen kwijten. Elke stand en ouderdom vond men in die menigte vertegenwoordigd. Men ontzag zich niet, zich in boetekleed of

barrevoets te vertoonen. Zelfs was het verschijnsel niet zeldzaam, dat men personen op ontbloote knieën rondom het mirakuleuze beeld zag rondkruipen, of dat de geheele processieweg al kruipende werd afgelegd.

Op Paaschmaandag verzamelden zich ten 9 ure de stedelijke regeering, de gouverneur der stad, de geestelijkheid, de voornaamste burgers der stad en eene onafzienbare menigte, zoowel van buiten als van binnen de stad, in de Minderbroederskerk in de St. Pieterstraat, om er de Hoogmis bij te wonen, en daarna de processie te volgen.

De stoet werd geopend door het kruis, onmiddellijk gevolgd door een ontelbare menigte mannen, vrouwen en kinderen. Onder dezen telde men er in 1608 tot over de duizend, welke barrevoets in boetgevaad aan de processie deelnamen. In die lange rijen merkte men menschen van elken leeftijd, van af kinderen op de armen hunner moeders, tot afgeleefde grijsaards, die den weg niet konden afleggen en zich moesten laten dragen; men zag er kreupelen, blinden, dooven, kortom allerlei lijdenden. En tusschen hen, op wier uiterlijk geen lijden zichtbaar was, hoevelen waren er die Maria kwamen smeeken om verlost

te worden van stille smart, die hun binnenste met niet minder hevigheid folterde !

Voorafgegaan door een rijk bewerkt vaandel, volgden de Minderbroeders, die over den ganschen weg lofliederen ter eere van Maria deden weerklinken. Na hen gingen de meesters der broederschap van O. L. Vrouw en vele voorname burgers der stad, welke met brandende kaarsen als eene eerewacht vormden en aan de *Sterre der zee* onmiddellijk voorafgingen.

Het mirakuleuze beeld, door eenige maagden gedragen, werd opgevolgd door personen, welke tot uitboeting van vroegere zonden, de belofte hadden afgelegd, jaarlijks in boetekleed de processie te volgen. Zij ontzagen zich niet, zelfs in het openbaar zich te kastijden en te pijnigen ; en druppelen bloed over den processie-weg verspreid, legden getuigenis af van de oprechtheid van hun berouw.

Het Allerheiligste onder een sierlijken draaghemel werd voorafgegaan door de burgerlijke overheid, de vertegenwoordigers van den Bisschop van Luik en den hertog van Brabant, en andere personen, welke een of ander ambt of waardigheid bekleedden.

De stoet werd gesloten door den gouverneur der stad, vele edellieden en de schare

van pelgrims. Zóó groot was de toeloop, dat buitengewoone maatregelen noodig waren, om de orde te handhaven en ongelukken te voorkomen.

Deze plechtige processie op Paaschmaandag, welke wegens veranderde tijdsomstandigheden naderhand alleen door den kloostertuin, later over het O. L. Vrouweplein rondtrok, was het begin eener acht-daagsche oefening tot de *Sterre der zee*, welke dagelijks duizende vreemdelingen herwaarts bracht.

Van deze luisterrijke processie is thans alleen eene flauwe herinnering overgebleven. Ooggetuigen van die aangrijpende plechtigheden, welke nog met zooveel geestdrift de herinnering hunner jeugd mededeelen, maken langzamerhand plaats voor een geslacht, dat slechts door overlevering weet, hoezeer de *Sterre der Zee*, in vroeger jaren vereerd werd. Toch vindt het tegenwoordig geslacht in de herinnering aan die vroegere plechtigheid eene heerlijke les ter behartiging. Is het niet treffend rijk en arm, edelen en burgers, overheid en onderdanen gemeenschappelijk, met verachting van alle menschenvrees één vaandel, het kruis, biddend en stichtend te zien volgen? Hoe beschamend voor velen onzer dagen, welke openlijke

belijdenis van hun geloof vreezen en niet eens eene processie al biddende durven vergezellen !

Jammer dat die plechtigheden, en die openbare vereering van Maria grootendeels hebben moeten ophouden, dat alleen op Maria-Hemelvaartsdag het eerbiedwaardige beeld zich in onze straten mag vertoonen. 't Is waar, nog heerscht in die eeuwenoude octaaf van Paasch-maandag eene stichtende drukte, nog beijvert zich iedereen om in die dagen vooral na afloop van het dagwerk op bijzondere wijze de *Sterre der zee* te vereeren. Maar toch moest noodzakelijker wijze, met het verdwijnen der uitwendige plechtigheden, ook de groote toevloed van vreemden merkkelijk afnemen. Mochten die dagen nog eens terugkeeren en onze *Sterre der zee* nog eens gelijk vroeger even talrijke, even godvruchtige pelgrims om haren troon vereenigd zien !

11. Opheffing van het klooster der Minderbroeders.

Het tijdstip van betrekkelijke rust, waarin zich de godsvrucht tot de *Sterre der zee* iets vrijer had kunnen ontwikkelen, was ongelukkiger wijze niet van langen

duur. Eene nieuwe belegering, gevolgd van de inneming der stad in 1632 door prins Frederik Hendrik; de vrijheid welke deze overwinning aan den hervormden godsdienst verzekerde; de dристheid waarmede de overwinnaars de katholieken onderdrukten; dit alles kon niet anders dan de godsvrucht in haren voortgang belemmeren, en de krachtige en snelle ontwikkeling ervan schadelijk zijn.

Daarbij kwam nog dat in 1639 het klooster der Minderbroeders, met wie de lotgevallen van *Sterre der zee* zoo innig verbonden zijn, werd opgeheven. In die opheffing van de Jesuïeten en der Minderbroeders zagen de ijverzuchtige predikanten het droombeeld, dat zij zoo lang hadden nagejaagd, eindelijk bereikt. Tot deze beslissing hadden ook de valsche of overdreven aanklachten tegen Pater Vinck, kapelaan Sylvius en drie anderen ingebracht, die onthoofd werden, medegewerkt. (1)

Men begrijpt, welke gevaren het genadebeeld bedreigden. Reeds vroeger had een afvallige, Hofmeyer geheeten, openlijk uitgestrooid, dat hem het mirakuleuze beeld door de burgerlijke overheid was toegesegd. De bezorgdheid voor den kostbaren

(1) Maria's heiligdommen in Ned. en België.

schat, dien zij in het mirakuleuze Beeld bezaten, had na langdurige en herhaalde beraadslagingen de Minderbroeders doen besluiten, een ander, eenigszins gelijkend beeld de plaats van de *Sterre der zee* te doen innemen.

Volgens de Boeck (1) werden zij echter door een wonder verhinderd aan dit besluit gevolg te geven. Toen namelijk het genadebeeld van zijn troon was genomen, om van daar op een veiliger plaats verborgen te worden, zou het beeld op eens de oogen weemoedig hemelwaarts geheven hebben, en zouden plotseling op het gelaat zichtbare teekenen van droefheid de anders zoo vriendelijke wezenstrekken vervangen hebben. Hoe het zij, het mirakuleuze beeld bleef zijne vroegere plaats op het altaar innemen, totdat de lang gevreesde slag, de verdrijving der Minderbroeders, ging vallen.

Op den 24 Juni 1639 ontvingen de Minderbroeders bevel om den volgenden dag hun klooster te verlaten. Een laatsten keer verzamelden zich de Paters in de kapel van O. L. Vrouw, om eene Hoogmis bij te wonen. Deze afscheidsdienst werd gehouden onder algemeene deelneming en onder toevloed van een zoo groote menigte, dat

(1) Bl. 47.

het ruime kerkgebouw niet voldoende scheen om allen te bevatten. Onder die dui- zenden waren velen, welke tot tranen toe bewogen waren. Bij de gedachte aan het lot, dat de *Sterre der zee* wellicht beschoren was, konden zij zich slechts met moeite be- dwingen, om niet in luide weeklachten aan hunne droefheid lucht te geven. Juist die buitengewone toeloop van volk gaf aanlei- ding, om het verblijf der Minderbroeders tot in den namiddag te verlengen. Niet zonder reden vreesden de overweldigers, dat te groote opschudding en verontwaar- diging onder het volk, hunne zaak zou schaden, hunne plannen zou verijdelen.

Ten twee ure werden de Vespers gezon- gen endaarna was het oogenblik van vertrek aangebroken. Voor het laatst brachten de Paters een bezoek bij hunne zoo dierbare *Sterre der zee*. Voor het beeld van de Troosteres der bedrukten, van de Hulp der christenen wilden zij een laatste maal ne- derknielen. Aan Maria wilden zij troost vragen in hunne droefheid, sterkte in de vervolgingen, die hen bedreigden. Onder Maria's hoede wilden zij zich stellen, alvorens de ballingschap in te gaan, en uit menig hart steeg ongetwijfeld de vurige bede tot Maria, dat zij haar zoo gevierd en zoo ver- eerd beeld onder hare hoede mocht nemen.

Met betraande oogen wierpen zij een laatsten blik op dat zoete gelaat van de *Sterre der zee*, onbewust, of hun oog nog ooit die minzame trekken zou aanschouwen. Het hart met weemoed vervuld, verlieten zij hunne kerk door den grooten ingang, baanden zich met moeite een weg door de zamengedrongen schare, welke door gewezen en gejammer oprechte deelneming in hun droevig lot toonde.

Slechts twee Paters mochten voorloopig twee zieke medebroeders in het klooster blijven verzorgen. Alle overigen zochten hunne veiligheid op Luiksch grondgebied en namen hunnen intrek in het destijds bouwvallig klooster Lichtenberg. Dit klooster van Minderbroeders (Observanten) verrees weleer op een der schoonste punten dezer omstreken, op de helling van den St. Pietersberg. Het is dan ook niet te verwonderen, dat juist dit prachtig gelegen terrein in lateren tijd werd uitgekozen, om tot een buitensocieteit (Slavanto) ingericht te worden.

12. De „Sterre der zee” in het Annuntiatenklooster te Wijk.

Alvorens te vertrekken, hadden de Minderbroeders voorzorgen genomen voor de

veiligheid van het hun zoo dierbare beeld ; en terecht, want door hunne afwezigheid gingen nog ernstiger gevaren zijn bestaan bedreigen.

Op last van den gardiaan der Minderbroeders, werd het beeld den 27 Juni 1639, twee dagen na hun vertrek, in alle stilte vervoerd naar het klooster der Annuntiaten te Wijk. De plaats, waar dit klooster eens lag, is thans door de bijzondere katholieke scholen ingenomen. Ten einde deze nieuwe schuilplaats verborgen te houden, werd het beeld niet in het openbaar, in de kloosterkerk geplaatst, maar in eene afgezonderde bidplaats, waartoe het volk geen vrijen toegang had. Dat geen tijd meer te verliezen was, blijkt hieruit, dat nog op dienzelfden dag, waarop het beeld werd overgebracht, op bevel der protestantsche overheid, de Minderbroederskerk, waar het tot dusverre gerust had, voor het publiek gesloten werd.

13. „De Sterre der zee” in het Klooster van Lichtenberg.

Juist de groote belangstelling, welke de inwoners der stad toonden in de lotgevallen van hunne *Sterre der zee*, was wellicht oorzaak, dat de schuilplaats te Wijk ruchtbaar werd. Reeds den 9 November

1640, achtte men het voor de veiligheid noodzakelijk, het beeld op nieuw van rustplaats te doen veranderen en het ditmaal buiten de stad te brengen.

Met groote voorzichtigheid en in het geheim, werd het beeld in een houten kist gesloten en naar het klooster Lichtenberg, de toenmalige verblijfplaats der Minderbroeders, vervoerd. Niet zonder reden geschiedde die overbrenging in alle stilte, in het geheim. Met recht toch vreesde men dat het volk, eenmaal het verblijf van zijne *Sterre der zee* kennende, door niets zou te weerhouden zijn, om ook hier zijne gehechtheid aan de dierbare beeltenis te komen toonen, en daardoor allicht nieuwe gevaren zou doen ontstaan. Onopgemerkt werd de kist met haren kostbaren schat in het klooster binnengebracht, en slechts de gardiaan en de vicarius waren met den inhoud ervan bekend.

Maanden de droevige tijdsomstandigheden tot de grootste omzichtigheid aan, en verboden zij de *Sterre der zee* een plechtige ontvangst te bereiden, toch wilde God een eigenaardigen luister aan dien intocht bijzetten. In de maand November, een tijdstip van het jaar, waarop sedert lang het gezang der vogelen heeft opgehouden, kwam tot verbazing der aanwezigen,

een leeuwrik boven de kist vroolijk fladderen en zong, als in vollen lente, zijn opwekkend lied. Dagelijks, zoolang de *Sterre der zee* op Lichtenberg vertoefde, kwam die vogel zijn lofzang herhalen. Behalve de twee, die met den inhoud der kist bekend waren, was er niemand, die bij dit zonderlinge verschijnsel kon vermoeden, dat dit ongewone loflied de Moeder gold van den Schepper der natuur.

14. De „Sterre der zee” te Visé.

Ofschoon men het verblijf van de *Sterre der zee* op Lichtenberg zorgvuldig had geheim gehouden, en daarenboven het klooster op Luiksch grondgebied gelegen was ; toch achtte men het voor de veiligheid van het beeld wenschelijk, op grooteren afstand van Maastricht een schuilplaats te zoeken. Lichtenberg was te zeer in de nabijheid van de stad, om waarborg te bieden tegen zoovele geloofshaters, die niets liever zagen, dan het zoo vereerde beeld aan de liefde der bevolking voor altijd te onttrekken.

Een godvreezend man, Thomas Libot uit Visé, kwam op den 8 December met een schip de Maas afvaren en landde aan tegenover Lichtenberg. De gardiaan had

dezen vromen man opgedragen, om het beeld verder in het Luikerland te vervoeren en voor diens behoud zorg te dragen. Terwijl de Paters de kist van den berg naar het schip droegen, hervatte de leeuwrik voor den laatsten keer, zijn huldezang tot Maria, en klapwiekende en zingende bij het beeld der Moeder, verkondigde hij de voorzienigheid en de almacht van den Schepper.

Maria laat niets onbeloond. De vrome burger, die zijn huis bereidwillig alsschuilplaats had aangeboden voor de *Sterre der zee*, mocht bij zijne tehuiskomst de vreugde smaken, zijne echtgenoot, die hij, sinds lang aan hevige koortsen lijdend, had achtergelaten, genezen en welvarend terug te vinden. Dankbaar herinnerde hij zich het woord van den gardiaan, in wiens gebeden hij bij zijn vertrek zijne zieke vrouw had aanbevolen: „ga, ter wille van hetgeen gij met u voert en wegens den dienst die gij bewijst, zult gij, ik vertrouw erop, uwe vrouw hersteld en gezond terugvinden.”

Niet lang mocht de deugdzame man de „*Oorzaak zijner blijdschap*” in zijn huis bewaren. De genezing der vrouw van Libot had bij velen met ongeduld den dag doen verbeiden, waarop wederom de *Sterre der zee* in de openbare vereering der geloo-

vigen zou hersteld worden. Aan dat verlangen wilde men zoo dra mogelijk voldoen. Wel was de tijd nog niet gekomen, waarop het beeld zou kunnen terugkeeren binnen de muren van Maastricht, eerst nog zou Maria hare wondermacht doen schitteren te Tongeren.

15. De „Sterre der zee” te Tongeren.

Met groote vreugde ruimden de Minderbroeders van Tongeren, op een altaar aan den Evangeliekant hunner kerk, eene plaats in, waarop het zoo wijd vermaarde beeld van *O. L. Vrouw van Maastricht* zou rusten. Nauwelijks was het beeld wederom voor de menigte genaakbaar, of de sinds eenigen tijd onderbroken openbare vereering van de *Sterre der zee* ontwaakte tot een nieuw, krachtig leven. Plechtige diensten, luisterrijke processiën, gelijk men die te Maastricht gewoon was te houden, wekten ook te Tongeren tot algemeene deelneming aan de vereering van Maria. Het duurde ook niet lang, of ook hier telde de *Sterre der zee* hare vereerders bij duizendtallen. Maar evenmin als elders, bleef ook hier het vertrouwen der inwoners en der vreemden niet onbeloond. Talrijk zijn de wonderbare

genezingen, waardoor Maria in de 34 jaren, dat haar beeld te Tongeren rustte, zich alle recht op de dankbaarheid en de achting der bewoners wist te verzekeren. Het zou ons te ver voeren, hieromtrent in bijzonderheden te treden. Eéne uitzondering evenwel dient gemaakt te worden ten opzichte van een wonder, dat ongetwijfeld het schitterendste is, waardoor God Zijne Moeder, als *Sterre der zee* aangeroepen, heeft willen verheerlijken.

Den 18 April 1649 had Isabella Rad-doux, echtgenoot van Jacob Lehault, te Bisschopswilre, een dorp in de nabijheid van Maastricht gelegen, een levenloos kind ter wereld gebracht. Wat hierbij de vrome echtelieden het meest betreurden, was, dat hun levenloos kind de genade des H. Doopsels had moeten missen.

Bezield met een geloof en een vertrouwen, die onze bewondering in hooge mate wekken, liet de moeder den volgenden dag, 19 April, het lijkje plaatsen vóór het altaar van de *Sterre der zee* te Tongeren. De ontbinding van het lijkje, die zich na 6 dagen en nachten, duidelijk vertoonde, bevestigde nog de getuigenis van overigens vertrouwbare personen, dat het kind werkelijk dood was ter wereld gekomen. Ook had men reeds besloten, niet langer aan het

verlangen der moeder, om het lijkje 9 dagen vóór het beeld te laten, gevolg te geven. De moeder intusschen zette met een vast vertrouwen de voorgenomen novene voort. Door vurige gebeden, door het laten opdragen van H. Missen hoopte zij te verkrijgen, dat haar kind ten minste het H. Doopsel mocht ontvangen. Den 25 April, een Zondag, droeg de Vicarius van het klooster de H. Mis nog op, om in vereeniging met de ouders, dringend de gewenschte gunst van Maria af te smeeken. Na de H. Mis ging hij een tijdlang voor het mirakuleuze beeld bidden. Toen hij daarna een half uur zijne geestelijke bediening in den biechtstoel had voortgezet, wordt hij op eens in zijne ernstige taak gestoord door een juichkreet : het kind leeft. De priester, die intusschen bezig was de H. Mis te lezen, zag zich door de wanorde en geestdrift, die er heerschten, genoodzaakt, het H. Offer een korten tijd te onderbreken. Werkelijk de adem ging, de mond, de tong verroerden zich, de frissche levenskleur had de teekenen des doods vervangen, en de talrijke aanwezigen, welke het wonder aanschouwden, dankten God, dat Hij het vertrouwen der ouders op Maria's voorspraak niet beschaamd had. Onder algemeene deelneming en vreugde, werd

aan het kind 't H. Doopsel toegediend. Het gebed der ouders was verhoord, het vertrouwen op Maria gesteld, was beloond. Tegen den avond echter, werd de algemeene vreugde eenigszins gestoord door het vernemen, dat het kind ondanks alle aangelovende pogingen, om het in het leven te behouden, gestorven was. Op de plaats zelve, waar hem het leven des lichaams en der ziel geschonken was, werd het, vóór het altaar van Maria, plechtig ter aarde besteld. Het was eene goede gedachte, om dit schitterend wonder door het penseel des kunstenaars op het doek te vereeuwigen. Die schilderij versierde langen tijd de kerk der Minderbroeders te Tongeren, om getuigenis af te leggen, hoe groot Maria's macht is, en hoeveel een onbeperkt vertrouwen op hare voorspraak vermag.

16. De „Sterre der zee” op Lichtenberg.

Detailrijke genezingen, welke door Maria's voorspraak ten gunste der bewoners van Tongeren en omstreken waren verkregen, hadden ook dáár de *Sterre der zee* als een kostbaar kleinood leeren hoogschatten en beminnen. Des te pijnlijker trof hen de tijding, dat weldra het zoo gevierde Beeld

uit hun midden zou weggevoerd worden. De tijdsomstandigheden hadden eene gunstigere wending genomen. Al konden de Minderbroeders zelven hun verlaten gebouwen niet meer betrekken, omdat het klooster in hospitaal en de kerk in magazijn was herschapen; toch meende men, zonder gevaar aan den wensch der Maas-trichtsche bevolking te kunnen voldoen, en de dierbare, lang betreurde *Sterre der zee*, na ruim 34-jarige afwezigheid, in hun midden te kunnen terugbrengen.

Den 4 October 1675, zette zich, onder leiding der Minderbroeders van Lichtenberg, door eene talrijke priesterschaar vergezeld, een onafzienbare stoet in beweging, om in plechtige processie het beeld van *O. L. Vrouw van Maastricht*, te Tongeren af te halen. Straalde op aller gelaat tevredenheid en blijdschap, dat der bewoners van Tongeren en omstreken teekende diepe droefheid. Dat juichen bij de eenen, dat treuren bij de anderen deed denken aan een gelijksoortig tooneel, dat daar voor 13 eeuwen, het vertrek van den H. Servatius naar Maastricht, te aanschouwen gaf.

In de Minderbroederskerk te Tongeren, werd een afscheidsdienst gehouden en door den zegen met het H. Sacrament gesloten.

Van hier uit stelde zich de ontelbare schare, eerbiedig gestemd, in beweging. De geestelijkheid van Maastricht, talrijk bij de processie vertegenwoordigd, vorderde het als eene eer, om over den ganschen weg het mirakuleuze Beeld te mogen dragen.

Geween en gejammer steeg uit vele bedroefde harten op, toen de inwoners van Tongeren het beeld tot aan de poorten der stad vergezeld hadden, en velen van heneen laatst vaarwel aan de *Sterre der zee* moesten toeroepen. Anderen, en hun getal was groot, achtten het zich tot plicht, het zoo betreurde beeld van *O. L. Vrouw van Maastricht* nog verder te begeleiden.

Eindelijk was voor de meesten het oogenblik van scheiden aangebroken. De helft van den weg, hadden zij in processie de *Sterre der zee* vergezeld. Voor het laatst wierpen zij zich op hunne knieën en zongen den schoonen lofzang: „Wees gegroet koningin der hemelen”. De laatste woorden: „Vaarwel o allerschoonste!” konden zij slechts met in tranen gesmoorde stem uitbrengen, en het hart vol weemoed, aanvaardden zij de droevige terugreis. Maar niet allen keerden terug; nog waren er, die niet wilden, die niet konden scheiden, alvorens de *Sterre*

der zee de plaats van bestemming had bereikt.

Geheel andere gevoelens bezielde de harten der juichende Maastrichtenaren. Nauwelijks waren de laatste klanken van het afscheidslied uitgestorven, of vol geestdrift riepen zij hunne lang verbeide *Sterre der zee* het blijde welkom toe in den heerlijken lofzang: *Salve Regina* (Wees gegroet Koningin). Opgeruimd vervolgden zij het verdere gedeelte van hun zegetocht en sloegen, toen zij niet ver van de stad meer verwijderd waren, den weg in naar Lichtenberg.

Eene talrijke menigte, welke niet aan de plechtige afhaling had kunnen deelnemen, had in de nabijheid der stad, langs den weg, in dichte drommen post gevat, en wachtte met ongeduld den terugkeer der processie af. Nauwelijks kregen zij de aanminnige *Sterre* in het oog, of luide juichkreten stegen op uit hunne vreugdevolle harten. Duizenden van belangstellenden voegden zich hier bij den stoet en in volle triomf, onder algemeene deelneming, werd het beeld de kerk van Lichtenberg binnengevoerd. De tijden waren veranderd. De stem eens leeuweriks was niet meer noodig, maar openlijk durfde men weer lofgezangen doen weerschallen en dankgeden opwaarts zenden.

Na den zegen met het H. Sacrament, werd de stoet ontbonden en spoedde ieder een zich huiswaarts, om op tallooze vragen van belangstellende huisgenooten het antwoord te gaan geven. Ook de inwoners van Tongeren namen hier voor goed afscheid van het beeld, dat in een zóó korten tijd zóóveel harten had gewonnen.

Gedurende de weinige dagen, die het beeld te Lichtenberg verbleef, bewees de groote menigte, welke dagelijks den berg besteeg, dat de stad Maastricht met een heilig ongeduld den dag verbeidde, waar op zij hare *Sterre der zee* wederom binnen hare muren zou mogen huldigen. De groote toevloed legde sprekende getuigenis af, dat de liefde tot Maria, gedurende de afwezigheid van haar beeld, niet verflauwd was, dat de velen, die intusschen gestorven waren, waardig door nieuwe vereerders waren vervangen, die in godsvrucht met het voorgeslacht wilden wedijveren.

17. Terugkeer van de „Sterre der zee” in Maastricht.

Slechts twee dagen bleef het mirakuleuze beeld op Lichtenberg, op de plaats, waar het in droeviger tijden, verscholen in eene

onoogelijke kist, een schuilplaats gevonden had en aan de vervolging was ontsnapt. Intusschen werden in de stad toebereidselen gemaakt, om den lang betreurden schat eene luisterrijke ontvangst te bereiden. Inderdaad aan de *Sterre der zee* viel eene onthaal ten deel, hetwelk getuigt van den godsdienstigen geest, die onze vrome voorouders bezielde, eene geestdrift werd aan den dag gelegd, die hun tot eere strekt, en die ons verbaast en tevens beschaamt. Zelfs de spotternijen der protestanten, welke die eerbewijzingen aan het Maria-beeld bewezen, met afgodendienst bestempelden, en lasterden wat zij niet kenden, vermochten niet die geestdrift te doen verkoelen.

Voorafgegaan door eene eerewacht van vele ruiters, die tevens voor de processie den weg moesten banen door de toegestroomde menigte, werd het beeld door priesters gedragen. Omstuwd door duizenden van belangstellenden daalde het beeld langzaam de helling af in de richting van Maastricht. De magistraat der stad had het niet beneden zich geacht, zijne medeburgers in godsdienstzin vóór te gaan. Dat voorbeeld van de hoogere klassen miste zijn invloed niet, maar werkte gunstig op de gansche bevolking. Aan den voet

van den berg vond men de burgerij, met haar magistraat aan het hoofd, in grooten getale vertegenwoordigd. Met brandende toortsen wachten zij de *Sterre der zee* af. Alles werkte mee, om den luister van den feestelijken intocht te verhoogen en op de menigte een onvergetelijken indruk te maken.

Aan de St. Pieterspoort, hadden zich de kanunniken van S. Servaas en alle kloosterorden, ieder met hunne eigen banieren, opgesteld, om de dierbare *Sterre* te ontvangen en te verwelkomen. Onder het schallen van lofzangen, trok de stoet de straten door, waar overal eene onbeschrijfelijke geestdrift heerschte, en der *Sterre* een hartelijk welkom toeklonk. Dat de vrome inwoners zich door dat uiterlijk eerbetoon, al den spot van geloofshaters op den hals haalden, niets kon hen weerhouden, om openlijk aan hunne gevoelens van vreugde, van dankbaarheid jegens God lucht te geven. Het beeld dier goede, hemelsche Moeder bracht hen in verrukking en herinnerde hen aan al die gunsten, welke de stad en hare inwoners aan Maria te danken hadden.

18. De „Sterre der zee” in de St. Servatiuskerk.

Midden in de St. Servatiuskerk had men een verheven troon opgeslagen, waarop het genadebeeld voorloopig zou rusten. De stoet trok onmiddellijk naar dien tempel, waar, uit een volle borst, uit een dankbaar gemoed, het altijd schoone „Te Deum” weergalmde. Den geheelen dag bleef het ruime kerkgebouw met geloovigen vervuld, en gedurende de acht dagen, tijdens welke het genadebeeld dáár rustte, zag Maria duizenden om Hare beeltenis nederknielen. Is het wonder, dat Maria, bij zoovele blijken van gehechtheid en vertrouwen, terstond, en op duidelijke wijze toonde, hoe welgevallig haar die eerbewijzingen waren? Vier wonderbare gebeurtenissen vinden wij uit die acht dagen opgeteekend. Een enkel ervan willen wij aanstippen.

Een kind van 17 maanden had van eene zware ziekte zulke lamheid behouden, dat het gaan hem onmogelijk was geworden. Ofschoon de bedroefde moeder vele geneesheeren had geraadpleegd, en tal van middelen had beproefd, niets had mogen baten. Ook de gebeden en goede werken, met dat doel verricht, waren tot dusverre niet met de gewenschte genezing beloond

geworden. De belofte, die de moeder gedaan had, om eene bedevaart naar *O. L. Vrouw van Maastricht* te doen, die toen nog te Tongeren rustte, had eenige verbetering aangebracht, welke hoop gaf. De verre afstand en andere hinderpalen hadden de moeder tot dusverre belet, hare belofte te volbrengen. Nauwelijks echter was het beeld in de St. Servatiuskerk, of zij haastte zich, hare verplichting te vervullen. En ziet, de langgevraagde gunst wordt haar geschonken, haar zoon is volkomen genezen, en de krukken, voortaan onnoodig, worden dankbaar bij het beeld gebracht, om ook anderen moed en vertrouwen op de macht en goedheid van Maria in te spreken.

19. De „Sterre der zee” in de St. Jacobskerk.

Bij hun terugkeer in de stad, konden de Minderbroeders hun oud klooster en kerk niet meer betrekken, aangezien zij als magazijn en hospitaal in gebruik waren. Om in hunne eerste behoefte te voorzien, werd hun door het kapittel van St. Servaas, de kerk van St. Jacob, benevens eenige huizen achter deze kerk gelegen, bereidwillig in gebruik afgestaan. Op den achtsten

dag na den luisterrijken intocht van het genadebeeld in deze stad, werd het in plechtige processie uit de St. Servaaskerk naar zijne nieuwestandplaats, de St. Jacobskerk, overgebracht. Deze kerk lag ongeveer op den hoek van de Breedestraat en de straat, die er naar de St. Jacobsstraat genoemd wordt.

In deze St. Jacobskerk bleef het genadebeeld tot 1678. Na den vrede van Nijmegen, in dat jaar gesloten, waarbij de Staten-Generaal in de rechten van den Brabantschen medesouverein traden, begon een nieuw tijdperk van verdrukking en miskennen van den katholieken godsdienst. Al dadelijk ging de parochiale kerk van St. Jan aan de protestanten over. Tengevolge van deze wederrechtelijke beslissing, moest weer de St. Jacobskerk als parochiale kerk dienst doen, zoodat de Minderbroeders de hun afgestane gebouwen moesten ontruimen.

20. De „Sterre der Zee” in de St. Pieterstraat.

Met moeite werd nu door de Minderbroeders verkregen, dat zij een klein gedeelte van hun vroeger klooster op de St. Pieterstraat konden betrekken. Zoo goed moge-

lijk werd het ziekenhuis tot kapel ingericht, terwijl de overige, zeer beperkte ruimte in cellen en andere noodige vertrekken werd ingedeeld.

De groote toeloop, die het mirakuleus beeld in de St. Jacobskerk ten deel was gevallen, volgde het in de noodkapel, waarin het voormalige ziekenhuis van het klooster in de St. Pieterstraat was her-schapen. Al meer en meer werd hierdoor de dringende behoefte gevoeld aan grootere ruimte, daar de kleine noodkapel aan de godsvrucht der vele Mariavereerders niet kon voldoen. Verscheidene wonderbare gebeurtenissen, welke wij uit dien tijd vinden opgeteekend, bewijzen ons, dat ondanks deze hindernissen, de godsvrucht niet verflauwde en dat ook Maria voortging hare weldaden te verspreiden. Een nieuw altaar voor het mirakuleus beeld in het jaar 1684 geschonken, strekt ons, onder vele anderen, hiervan tot bewijs. Dit geschenk werd gegeven als blijk van dankbaarheid voor eene wonderbare redding, welke tijdens een storm op zee, door aan-roeping van *O. L. Vrouw van Maastricht* was verkregen.

21. De „Sterre der Zee” op den Minderbroedersberg.

De hoop, om het wederrechtelijk ontnomen klooster en kerk nog ooit terug te krijgen, had men met reden laten varen. Toch was de toestand in de St. Pieterstraat op den duur niet houdbaar. Hoe pijnlijk het was, zich ontroofd te zien van zijn rechtmatigen eigendom, toch was er geen ander middel overig, dan zich van de noodige toestemming voor het bouwen van een nieuw klooster te voorzien. Als plaats daarvoor werd uitgekozen de voormalige Schuttershof, in de nabijheid der Tongersche poort, sedert dien tijd de Minderbroedersberg geheeten.

Den 22 October 1699 was een gedeelte der nieuwe kerk reeds in zooverre gereed, dat men er de H. Mis kon opdragen. Het mirakuleuze beeld echter, werd eerst op den 30 December 1700, in plechtigen optocht derwaarts overgebracht en in het nieuwe koor der kerk geplaatst. Tien dagen later, den 9 Januari, werd voor het eerst de *Sterre der zee*, door eene groote menigte vergezeld, onder lofzangen en gebed, in luisterrijke processie door den kloostertuin rondgedragen. Deze plechtigheid werd opgeluisterd door de medewerking van het

koor van O. L. Vrouwekerk, dat bij die gelegenheid, zijn reeds gevestigden roem op het gebied der edele toonkunst, door zijne heerlijke toonen en welluidende akkoorden, schitterend handhaafde.

Op Paaschmaandag, den 28 Maart 1701, werd eene plechtige Hoogmis door den Deken van St. Servaas, met assistentie van zijn kapittel, gezongen. Daarna trok de van oudsher beroemde processie voor den eersten keer van deze plaats uit. De Deken droeg het Allerheiligste; terwijl de *Sterre der zee*, van de leden der O. L. Vrouwebroederschap voorafgegaan, door vier priesters werd gedragen.

Het was een ware vreugdedag voor de bevolking dezer stad, weer het dierbare beeld, oudergewoonte, te mogen volgen: een sinds jaren onderbroken plechtigheid opnieuw te zien voortzetten.

In 1708 was de kerk geheel voltooid en kon de toenmalige bisschop van Roermond, met toestemming van den prins-bisschop van Luik, op den 6de en 7de Augustus, de plechtige wijding van kerk en altaren verrichten.

Een tijdlang had het genadebeeld op het koordernieuwe kerk zijne voorloopige plaats gehad; ook de portiuncula-kapel naderhand ingenomen, was geene blijvende rust-

plaats. Eerst na de kerkwijding, werd aan het genadebeeld de kapel van O. L. Vrouw, als vaste standplaats aangewezen. Het werd geplaatst op hetzelfde altaar, dat uit de noodkapel op de St. Pieterstraat was overgebracht en eenigszins, in overeenstemming met de nieuwe kerk, had moeten verhoogd worden. Op dit altaar bleef het beeld, totdat deze rustplaats door ouderdom verder ongeschikt werd, langer den kostbaren schat te dragen.

In het jaar 1751. werd gedurende acht dagen, waarop in de Minderbroederskerk alleen, 7000 H. Communiën werden uitgereikt, met groote plechtigheid het 50-jarig jubilé van de broederschap van O. L. Vrouw gevierd. Deze feestviering heeft wellicht de leden dier ijverige broederschap op de gedachte gebracht, dat de herinnering aan dien heugelijken dag niet beter kon levendig worden gehouden, dan door het schenken van een nieuw altaar, als waardiger rustplaats voor de zoo vereerde *Sterre der zee*.

In 1754 althans, werd vanwege de broederschap, door de milddadigheid van godvruchtige personen geholpen, een nieuw altaar voor het genadebeeld geschonken.

22. De „Sterre der zee” tijdens de Fransche revolutie.

Niet lang mocht de *Sterre der zee* op den Minderbroedersberg rust genieten. De bloedige Fransche revolutie, die zoovele verwoestingen op allerlei gebied aanrichtte, maakte het klooster op den Minderbroedersberg tot gevangenis en de kerk, den eeuwigen Rechter ter eere gebouwd, tot tribunaal, waarin voortaan een wereldsch rechter zou zetelen. De Minderbroeders moesten hun klooster verlaten en zagen zich opnieuw voor den tweeden maal in deze stad, van hun wettige bezittingen beroofd.

Ieder begrijpt, welke gevaren het mirakuleuze beeld bedreigden in die tijden, waarin alles in het werk gesteld werd, om den godsdienst uit de zamenleving te doen verdwijnen en de herinneringen aan het godsdienstig verleden, uit het hart der menigte uit te wisschen. De liefde echter toonde zich ook hier vindingrijk; door doeltreffende voorzorgsmaatregelen gelukte het, onze *Sterre der zee* achtereenvolgens in verscheidene huizen verscholen te houden en voor vernieling te vrijwaren.

23. De „Sterre der Zee” in de St. Nicolaaskerk.

Langen tijd bleef de toekomst even duister. Tevergeefs had men reikhalzend uitgezien, of aan den gezichtseinder geen morgenschemering van vrede en rust zou opdagen. De vooruitzichten bleven echter van dien aard, dat de Minderbroeders de hoop opgaven, zich in de naaste toekomst aan de zorg voor het mirakuleus beeld te kunnen wijden. Zij besloten hunne dierbare *Sterre der zee* aan de hoede van het parochiaal bestuur der St. Nicolaaskerk toe te vertrouwen. Den 31 Maart 1804, werd hieraan gevolg gegeven. Er werd van beide zijden een akt geteekend, waarin de Minderbroeders van hun eigendomsrecht op het beeld, ten gunste der St. Nicolaaskerk, afstand deden; onder voorwaarde echter, dat bij herstelling hunner orde in deze stad, hunne rechten op het beeld op nieuw zouden erkend worden. Toen later de orde van den H. Franciscus zich op nieuw in deze stad vestigde en de zaak ter beslissing aan de kerkelijke overheid werd voorgelegd, werd de *Sterre der zee* aan de O. L. Vrouwekerk toegewezen, waar zij reeds sedert zoovele jaren vereerd werd.

24. De „Sterre der zee” in de O. L. Vrouwekerk.

De voormalige parochiekerk van St. Nicolaas, die zich aan den noordkant van het O. L. Vrouweplein, van af de Wolfstraat tot aan de tegenwoordige pastorie uitstreckte, werd in 1837 afgebroken. Ten gevolge eener overeenkomst met de regeering, werd de aloude O. L. Vrouwekerk, die van af de Fransche revolutie tot dusverre als arsenaal voor de militaire troepen gediend had, aan hare vroegere bestemming, aan den R. K. ceredienst teruggegeven, en dient sedert dien tijd als parochiekerk. Deze gunstige beschikking was grootendeels te danken aan de welwillendheid van koning Willem I, die zich door dezen weldaad de dankbaarheid van eene geheele bevolking en van het nageslacht heeft waardig gemaakt.

De opening en inzegening van de O. L. Vrouwekerk had plaats op den 10 en 11 October 1837, en dat met eene deelneming, met een luister, met een geestdrift, die alle beschrijving onmogelijk maken. Op den vooravond, 9 October, werd uit alle torens door plechtstatig klokkengelui, en het welluidend klokkenspel van S. Servaas het feest aangekondigd. Op den dag zel-

ven, vereenigden zich in Sint Servaas de priesters der drie parochieën met den H. Eerw. Heer Commissaris-Generaal Van Baar aan 't hoofd, en trokken naar de S. Nicolaaskerk; en van hier, met de geestelijkheid der feestvierende parochie, naar de O. L. Vrouwekerk. Namens den Vicaris-generaal werd door den H. E. Heer Commissaris Van Baar de plechtige inzegening der kerk verricht. Onmiddellijk daarna werd, met assistentie der EE. HH. kapelaans Lebens en Nijst, door voornoemden Commissaris, omgeven van de geheele geestelijkheid der stad, de eerste H. Mis aan het hoogaltaar opgedragen. Tegen 11 ure, verzamelden zich in de St. Nicolaas, de priesters der stad, met de broederschappen van deze kerk, om met grooten luister het Allerheiligste en andere heilige zaken over te brengen naar de nieuw gewijde O. L. V. kerk. Deze processie leidde, onder wapperende vlaggen en smaakvolle versieringen, langs de Wolfstraat, Achter 't Vleeschhuis, door de Minckeleersstraat, Hondse- en Korte straat. De stoet werd geopend door de weeskinderen en daarna volgden de broederschappen der H. Drievuldigheid, van den H. Hubertus, van O. L. Vrouw, van den H. Joseph en van den H. Rochus.

Het aloude, vermaarde Beeld van de *Sterre der zee*, voorafgegaan door koralen, die de Litanie van Lorette zongen, werd stichtend gedragen door zes ongehuwde meesters van de broederschap van O. L. Vrouw, begeleid door vier priesters in kerkelijk gewaad.

Ruim veertig priesters vergezelden de processie en droegen de H. H. Vaten en relikwiën, onder het zingen van kerkelijke gezangen.

Des avonds toonde eene algemeene, schitterende illuminatie, hoe eer alle parochianen van harte met de feestvreugde instemden.

Op den 11 October, werd door Pastoor Servaas de solemneele hoogmis, met begeleiding van groot orchest van 130 muzikanten, in zijne nieuwe parochiekerk opgedragen. Des namiddags werd een plechtig lof, weer met volle orchest gehouden, en ook deze tweede dag werd door een prachtige illuminatie gesloten.

De vereering der *Sterre der Zee* werd in de O. L. Vrouwekerk met ijver voortgezet: de parochianen achtten zich gelukkig, in hunne eigene kerk dien schat te bezitten, die binnen de grenzen dier parochie zoo vele eeuwen gerust had, en met hunne voorouders zoolang liefen leed gedeeld had.

Getrouw aan het verleden, gaf telken jare de godsvrucht tot de *Sterre der zee* de schitterendste bewijzen van levenskracht, gedurende de eeuwenoude Octaaf van Paaschmaandag en gedurende de Meimaand. Onvermoeide en kunstvaardige handen wisten door ongëevenaarde versieringen, het zangkoor door zijne heerlijke en vermaarde uitvoeringen, de bevolking der stad als te dwingen, in die maand dagelijks de diensten in de O. L. Vrouwekerk bij te wonen. Onwillekeurig komen ons hier namen voor den geest, als van den E. H. kapelaan Zimmermann, Mejjuffr. Josephina Nyst en anderen. Dagelijks werden plechtige diensten voor verschillende familiën opgedragen; de Meimaand telde zelfs niet genoeg dagen, om aan aller wenschen te kunnen voldoen; zoodat men zich meermalen met één dienst voor verschillende familiën moest tevreden stellen.

Eene geheel eigenaardige oefening ter eere van de *Sterre der zee* in gebruik, is de zoogenaamde bidweg. Deze bestaat hierin, dat men van af de O. L. Vrouwekerk, al biddende door de Kortestraat, Witmakerstraat, Kapoenstraat, Linkulenstraat, Bouillonstraat, Papenstraat, St. Jacobstraat en Breedestraat trekt en naar O. L.

Vrouwekerk terugkeert, om daar nog eenigen tijd te bidden, en dan huiswaarts te keeren of, om soms verscheidene malen achterelkander, dien weg al biddende af te leggen. Vooral in de Paaschweek is oud en jong op de been, om tot in het late avonduur, door deze oefening Maria te eeren. De oorsprong van dit oude gebruik is moeilijk te achterhalen. Is het de weg, dien men bij de overbrenging van het mirakuleus beeld gevolgd heeft? Wij durven het niet beslissen. De meest verspreide overlevering daaromtrent, die nog voortleeft, schrijft den oorsprong toe aan een wonder. Het mirakuleuze beeld zou op een nacht dien weg gevolgd hebben en zoowel de straten als de zoom van den mantel, die het beeld versierde, zou des morgens de sporen van dien nachtelijken tocht vertoond hebben.

Jammer dat een paar gebeurtenissen den bloei der godsvrucht tot de *Sterre der zee* in haren voortgang moesten stuiten. Van regeeringswege werd het verbod uitgevaardigd, om niet langer de zoo beroemde, eeuwenoude processie van Paaschmaandag te laten uittrekken. Het ophouden eener plechtigheid, zoo eerbiedwaardig door haren ouderdom, zoo dierbaar aan de bevolking, zoo gaarne bijgewoond door pel-

grims van heinde en verre, kon niet anders dan hinderlijk zijn aan den voortgang der godsvrucht tot *O. L. Vrouw van Maastricht*.

Een tweede gebeurtenis, die de godsvrucht niet bevorderlijk bleek, was, gelijk wij boven reeds aanstipten, het verdwijnen van de rijk sieraden, waarin de bevolking, sinds onheugelijke tijden, gewoon was geweest de *Sterre der zee* te aanschouwen en te begroeten. Mocht ook al door passende polychromie, de kunstwaarde van het beeld beter tot haar recht gekomen zijn, bij het volk kon deze verandering geene genade vinden, en wordt ook nu nog door velen betreurd.

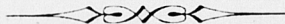
Troostvol is het intusschen, dat des ondanks, de godsvrucht tot de *Zeester* nog diep in het hart van het volk geworteld blijft. Zelden zal men in het begin van den avond over het *O. L. Vrouweplein* gaan, of men ziet nog menschen voor de geslotene kerkdeur neergeknield, om, na volbrachten bidweg, den afscheidsgroet aan Maria te brengen. En hangen tijdelijke rampen, besmettelijke ziekten den inwoners der stad boven het hoofd, dan ziet men bidgende scharen elkander op den bidweg verdringen. Hoevele trouwe bezoekers der *O. L. Vrouwekerk* vindt men ook nu nog,

welke nooit deze kerk zullen verlaten, zonder eerst eenige oogenblikken voor het mirakuleuze beeld te hebben neergeknield.

Wij hebben indit verhaal gezien, hoe de *Sterre der zee* in vroegere eeuwen geëerd werd. Toonen wij ons waardige telgen van een Mariaminnend voorgeslacht. Het roemrijk verleden strekt ons tot waarborg, dat de vereering van ons genadebeeld, Maria welkom is. Tallooze wonderbare gebeurtenissen, welke bij het beeld van *O. L. Vrouw van Maastricht* plaats hadden, doch die kortheidshalve moesten onvermeld blijven, zeggen ons, dat om bewijzen te zoeken van Maria's macht en goedheid, wij waarlijk niet buiten onze stad behoeven te gaan. Hoezeer wij dien voortgang van den eeredienst van Maria in tal van bedevaartsplaatsen van harte toejuichen, wáár blijft het, dat wij elderste vergeefs zóóvele, zóó schitterende blijken van hare moederlijke genegenheid zullen zoeken. Maria meet hare weldaden af naar onzen ijver in haren dienst; beoefenen wij dan, evenals onze voorvaderen, de godsvrucht tot de *Sterre der zee*, en Maria zal toonen, dat zij ons even groote genegenheid toedraagt. Vereeren wij onze *Zeester* met het kinderlijk vertrouwen, dat zij vroeger bij de bevolking der stad genoot, levende getuigen zullen het U

verzekeren, dat *O. L. Vrouw van Maastricht* ook nu nog voortgaat zich den eere-titel van: „*Patrones van Maastricht*” waardig te toonen.

Moge dan de kennismaking met de lotgevalLEN, die onze dierbare *Sterre der Zee* wedervoeren, den ijver tot den dienst van Maria in vele harten ontvlammen en het getal harer ijverige vereerders doen aangroeien. Moge deze herinneringen uit het verleden, onze belangstelling opwekken in den ons toevertrouwden schat, ons vertrouwen vermeerderen, velen aansporen eenſte beproeven, hoe vermogend de voorspraak is van Maria, hoe moederlijk, hoe goed zij zich toont jegens allen, die tot haren troon naderen. Moge die *Sterre* door haren weldadigen gloed onze harten ontsteken in liefde tot Jesus en Maria, door haren helderen glans, op den oceaan des levens, te midden der stormen, ons steeds in de richting houden naar ons hemelsch vaderland.

De Kerk van O. L. Vrouw.

De kerk van O. L. Vrouw is een der merkwaardigste monumenten der Nederlanden. Gedurende de Middeleeuwen, tot aan de Fransche omwenteling was zij eene kapittelkerk. In 1797 werd het kapittel opgeheven door de Fransche overweldigers en de kerk gesloten, om verder te dienen tot tuighuis voor het leger. Na veertigjarige ontwijding, werd zij in 1837 aan den katholieken eeredienst teruggegeven en tot Parochiekerk verheven.

Deze kerk is de oudste van Maastricht. In het begin der elfde eeuw werd zij bijna geheel herbouwd en in romaanschen stijl, zooals zij thans ook hersteld wordt, opgetrokken.

Ten tijde der Romeinen stond op dezelfde plaats een heidensche tempel. Ook rondom de kerk zijn overblijfsels van een aantal Romeinsche gebouwen en badplaatsen ontdekt.

Toen St. Servaas († 384) Tongeren verliet, omdat hij zich daar onveilig achtte tegen de invallen der Germanen, vestigde hij zijn zetel in deze kerk, die de domkerk der Maastrichtsche Bisschoppen bleef, totdat

de H. Monulphus (570—600) op het graf van St. Servaas, buiten de vroegere muren der stad, een prachtige tempel bouwde. waarheen hij den zetel der Bisschoppen overbracht.

Nadat de Bisschopszetel door den H. Hubertus (722) te Luik was gevestigd, had in de kerk van O. L. Vrouw de plechtige inhuldiging plaats van elken nieuwgekozen bisschop van Luik. In deze kerk heeft de H. Bernardus den 2^{den} kruistocht gepredikt. De Stiftskerk van O. L. Vrouw werd bediend door een kapittel van 18 kannuniken van den eersten rangen daarnaast sinds 1364, door 20 kannuniken van de H. Anna (1)

Het merkwaardigste gedeelte der kerk is het koor met de heerlijke absis, die door twee boven elkander geplaatste zuilenrijen is omsloten. Schooner kunstgewrocht op bouwkundig gebied is in ons land niet bekend. Het is een eenige parel uit het tijdperk der romaansche bouworde. De kapitelen der zuilen zijn rijk met allerlei beeldwerk versierd ; vooral de gekoppelde zuilen in het midden achter 't altaar, zijn onovertrefbaar rijk en sierlijk. De bouwmeester was zekere Heimo, wiens naam op een der kapitelen staat uitgehouwen.

(4) Habets Hist. beschr. O. L. Vr. kerk bl. 7.

Onder het priesterkoor is een groote, merkwaardige krocht of onderkerk, wier gewelven door 17 ronde zuiltjes gesteund worden. Zij is toegewijd aan den H. Blasius.

Een tweede krocht bevindt zich onder den westertoren. Behalve St. Servaas, is er geen andere kerk in Nederland, die twee krochten bezit.

De kerk is gebouwd in kruisvorm. Veertien pijlers, in twee rijen tusschen klokkentoren en het halfrend der absis geplaatst, dragen de gewelven. De oorspronkelijk vlakke zoldering der oude romaansche kerken is later door gothieke kunstgewelven vervangen. De groote klokkentoren is tegelijk met de kerk gebouwd; het bovengedeelte is van latere dagteekening. Deze toren, waartegen twee ronde, slanke traptorens zijn aangebouwd, diende in de vroege middeleeuwen niet enkel ter berging der klokken, maar tevens tot verdedigingssterkte in geval van oorlog of opstand. Vandaar dat het monumentaal gevaarte 13 Meter breed en 9 Meter diep is. Twee andere, geheel steenen torens verheffen zich aan beide zijden der absis, of halfronde afsluiting van het koor.

In den loop der eeuwen had deze kerk veel te lijden van de verwoestende hand des tijds, meer nog van de vernielzucht

der menschen, het meest echter van onkundige herstellingen of liever verknoeiingen. Sinds ettelijke jaren is het kerbestuur begonnen, onder leiding van den vermaarden bouwmeester Cuijpers, de kerk, die op verschillende punten bouwvallig dreigde te worden, geheel in den ouden romaanschen stijl te herstellen.

Onder de merkwaardigheden der O. L. Vrouw verdienen genoemd te worden, behalve het boven beschreven mirakuleus beeld: de doopvont, een meesterstuk van geelgieterskunst, het werk van den bekwamen kunstenaar Aert van Tricht. (1)

Een ander beeld uit het gothiek tijdperk, bevindt zich onder den toren en stelt de H. Maagd voor, onderricht gevende aan haar Kind, dat bezig is zich te oefenen in de schrijfkunst. Anderen zien in deze voorstelling de pen, waarmede het goddelijk Kind in het boek des levens de namen optee kent dergenen, die Zijne dierbare Moeder van harte vereeren. Deze voorstelling maakt het beeld bekend onder den naam van O. L. Vrouw met den inktkokér, omdat zij dit voorwerp in handen houdt.

Nog een merkwaardig gothiek beeld is dat van den H. Christophorus aan den ingang. De Christusdrager is voorgesteld, in reuzengestalte door een stroom waden-

(1) Habets op. c. bl. 48 en volg.

de, terwijl hij het kind Jesus op zijne schouders draagt en met eene hand steunt op een zwaren knods.

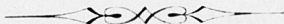
Als beeldhouwwerk zijn nog merkwaardig: de kapiteelen der pijlers van het koor, waarvan wij reeds spraken; een steenen monument in romaanschen stijl, in den buitenmuur der absis geplaatst, voorstellende eene investituur, wellicht uit den tijd der karolingische koningen; enkele kapiteelfragmenten aan de buitenzijde der absis; de preekstoel die van 1721 dagteekent en door den deken van het kapittel, Willem Hendrik Loyens geschonken werd.

Onder de schilderstukken, die deze kerk versieren, noemen wij een Christus aan het kruis, die aan Caspar de Crayer wordt toegeschreven; eene H. Cecilia en eene H. Agnes door een der gebroeders Quellin geschilderd en een paar altaarstukken van onbekende schilders.

Ten Noorden der kerk werd in de 16e eeuw een prachtige gothieke kloostergang aangebouwd, uit drie gaanderijen bestaande en die voor de kloostergangen van de S. Servaas te Maastricht en van den dom te Utrecht niet behoeft onder te doen.

In de traceeringen der vensters ziet men het wapen van Luik naast dat des keizers.

Het Oostelijk portaal van dezen klooster-
gang, dat toegang leverde tot de voormalige
kapittelzaal, is geschraagd door pijlers, ge-
lijk aan die, welke het paleis der bis-
choppen van Luik versieren. De wanden
dezer gangen prijken met de wapenborden
der overleden kanunniken en vorstbis-
choppen van Luik, terwijl de vloer is
bedekt door rijk gebeeldhouwde grafmo-
numenten met blazoenen en inschriften.

H. RELIKWIEN- & KUNSTSCHAT

VAN

O. L. Vrouwekerk,

TE

MAASTRICHT.

1. Een *borstbeeld* bevattende aanzienlijke gebeenten van den **H. Servatius** eersten Bisschop van Maastricht.
2. Een *borstbeeld* met relikwiën van den **H. Monulphus**, Bisschop van Maastricht.
3. Een soortgelijk *borstbeeld* met relikwiën van den **H. Gondulphus**, Bisschop van Maastricht.
4. Een *borstbeeld* met relikwiën van den **H. Hubertus** laatsten Bisschop van Maastricht.
5. Een *koor- of levietenkleed* van Oosterschen byssus van den **H. Lambertus**, Bisschop en Martelaar. Een alleraardzaamst en kostbaar weefsel uit de 8te eeuw, bewaard in een eikenhouten relikwieschrijn met glazen afsluiting.
6. Eene zilveren *monstrans* met relikwiën van den **H. Ignatius Loyola**

7. Een zilveren *monstrans*vormige relikwiënhouder van den **H. Franciscus Xaverius**.

8. Een verguld koperen Relikwiënkas in den vorm eener *kerk met toren*, bevattende zilveren relikwiënhouders met overblijfsels van den **H. Franciscus Borgia**, den **H. Aloysius Gonz.**, van den **H. Franciscus Regis**, **H. Stanislas Kostka**; in den toren een *fleschje* met middeleeuwsch beslag, inhoudend relikwiën van de **H. Petronilla**, Maagd.

9. In eene gothieke zilveren *monstrans* van de XIV^{de} eeuw: eene Reliek van den **H. Rochus**. Op den zeshoekigen spits uitloopenden voet staat het opschrift: *Deze Reliquiair behoert aen die Broederscap van S. Rochus*. S. Roche. Patrone Pestis, ora pro nô.

10. In eene moderne *monstrans*: van de *Stola* van den **H. Hubertus**.

11. Een allerschoonst koper *verguld monstransje*, waarin een kristallen cylinder, bevattende een *vingerlid* van den **H. Nicolaus**, Bisschop.

12. In eene moderne *monstrans*: een *tand* en *vingerlid* van den **H. Nicolaus**, Bisschop.

13. In een zeskantig, aan de eene zijde

vernaauwd bergkristal (oorspronkelijk een kostbaar drinkglas), eene fiool met *olie uit het graf van den H. Nikolaas*. — Dit bergkristal rust in eene soort van verguld koperen ark uit de XIII^{de} eeuw, steunende op leeuwenklauwen, die zich verder tot vier, met leliën en kanteelen rijk versierde torentjes, ontwikkelen. De nok wordt gedekt door een verheven vorst-kam van loofwerk. Tegen de gevelwanden leunen de HH. Petrus en Paulus.

14. In eene sierlijk bewerkte gothieke *monstrans*: van den **H. Paus Pius**.

15. In eene sierlijk bewerkte gothieke *monstrans*: van de **HH. Athanasius, Ambrosius en Cyprianus**.

16. Een allerschoonst met beeldwerk en torentjes versierd *monstransje*, inhoudende Relikwiën van den **H. Franciscus van Assisi** en van den **H. Antonius à Padua**.

17—20. Zeven zeldzame *middeleeuwsche Relikwiën-beurzen*, verschillende van vorm, stof en bewerking, met onderscheidene HH. Relieken.

Merkwaardig zijn vooral die, waarop het *Regina Caeli* geborduurd is, van de XV^{de} eeuw, en twee veel oudere, waarop verschillende dieren prijken.

Zij bevatten :

a. van de **H. Anna**, Moeder der H. Maagd Maria.

b. van den **H. Dionysius**, Bisschop en Mart., van den **H. Augustinus**, Bisschop en Kerkleeraar, van den **H. Medardus** en van de **H. Dorothea**, Maagd en Martelares.

c. van het **H. Kruis O. H. J. Ch.**, van den **H. Gregorius den Groote**.

d. van den **H. Laurentius**, Mart., van den **H. Vincentius**, Mart., van den **H. Sixtus**, Paus en Mart., van de **H. Margaretha**, Maagd en Mart.

e. HH. Relieken uit de Graftombe van een voormalig Hoog-Altair.

f. Verschillende HH. Relieken, weleer bij het toonen der HH. Schatten, uit onderscheidene Beurzen door het kapittel bij elkâar gebracht.

g. van de **H. Ursula**, Maagd en Mart., van de **H. Agnes**, Maagd en Mart. en van de **H. Scholastica**, Maagd.

21. Een zilveren *altaar-pyramide* inhoudende van de **doornenkroon O. H. J. Ch.**

22. In eene andere gelijksoortige zilveren *pyramide* van het **hooi**, waarop het

Kindje Jesus in de kribbe werd neergelegd.

23. In eene kleinere zilveren *altaarpyramide*: van het **hoofdhaar der H. Maagd Maria**.

24. In eene soortgelijke *pyramide*: van den **Sluier der H. Maagd Maria**.

25. In een modern verguld *monstransje* op zilveren voet: van de **H. Barbara**, Maagd en Martelares,

26. Een gepolychromeerd *houten beeld der H. Barbara*, die op hare hand draagt: een prachtigen zilveren toren van de XV^{de} eeuw, waarin van het *kakebeen* en van het *hoofd der H. Barbara*.

27. Van de gebeenten der **H. Cecilia** in eene koperen *monstrans*.

28. In een gothiek verguld koperen *monstrans* een voornaam *schedeldeel* van de **H. Katharina**, Maagd en Mart.

29. Een *hoofdschedel* van eene der *gezellinnen* van de **H. Ursula** op Keulsche wijze ingezet.

30. Een *torenvormige Romaansche Pixeris* van koper verguld, en van alle zijden met starren en ver uitstekende pinnen met bollen gesierd, waarin Relieken van de **H. Apollonia**, Maagd en Mart.

31. Een gothiek verguld *monstransje*,

waarin een *zilveren beeldje*, dragende van *het hoofdhaar der H. Maria Magdalena*, waarmede zij 's Heeren voeten afdroogde.

32. Van de *gebeenten der H. Maria Magdalena* in eene verguld zilveren *monstrans*. Deze pracht-reliquaire, die vrij ongeschonden bewaard bleef, werd in het begin der XV^{de} eeuw, waarschijnlijk door een lid van het destijds hier ter stede bloeiende goudsmedengilde, vervaardigd. Boven een eenvoudigen voet, in den vorm van een ovalen zespas, overgaande in een zeshoekigen standaard met schoonen knop, bouwt zich de monstrans in den vorm eener slanke drievoudige pyramied op. Tegen de drie schoorpijlers, welke den kristallen Relikwiëncylander omsluiten, bevinden zich negen, meesterlijk bewerkte beeldjes : de HH. Joannes de Dooper met lam, Paulus Apostel, met zwaard en boek, Joannes Apostel, met kelk, Laurentius, met palmtak en rooster, Barbara, met palm en toren, Petrus Apostel, met sleutel, Catharina, met zwaard in de rechter, het gebroken rad ter zijde, en twee anderen, wier zinnebeelden moeielijk te herkennen zijn. Boven den Relikwiëncylander dragen drie pijlers een Baldakijn, uitlopend in een zeshoekig, torenvormig

dak. Onder het baldakijn : het beeld der H. Moedermaagd. Tal van draken reiken in den vorm van waterspuwers buiten de schoorpijlers uit, terwijl de boven- en benedenrand des cylinders met kunstig loofwerk versierd zijn.

33. Een rijk bewerkt *borstkruis* van de XV^{de} eeuw van zilver verguld, van weerszijde van een Christusbeeld voorzien.

34. Een *oosters h elpenbeenen Relikwiënkoffertje* in den vorm eener graf-tombe, met cirkelvormige versieringen, bevattende verschillende HH. Relieken.

35. Een rijk *modern Relikwiënkoffertje* van *elpenbeen*, waarop eene jacht is afgebeeld, bevattende verschillende HH. Relieken.

36. Een *oostersch schilderstuk* op hout, voorstellende de Allerh. Maagd Maria met het kindje Jezus. geheeten van **S. Lucas**. Op de zilveren zijvleugels van de XV^{de} eeuw zijn de HH. Petrus en Paulus gegraveerd.

37. Een *ivoren Relikwiënhorn* met zilveren beslagwerk van de XVI^{de} eeuw, bevattende Relieken van den **H. Tranquillus**, Martelaar.

38. Een verguld koperen relikwiën-kast in den vorm eener *met toren gekroonde ark* inhoudende een *armbeen* van den

waarin een *zilveren beeldje*, dragende van *het hoofdhaar der H. Maria Magdalena*, waarmede zij 's Heeren voeten afdroogde.

32. Van de *gebeenten der H. Maria Magdalena* in eene verguld zilveren *monstrans*. Deze pracht-reliquaire, die vrij ongeschonden bewaard bleef, werd in het begin der XV^{de} eeuw, waarschijnlijk door een lid van het destijds hier ter stede bloeiende goudsmedengilde, vervaardigd. Boven een eenvoudigen voet, in den vorm van een ovalen zespas, overgaande in een zeshoekigen standaard met schoonen knop, bouwt zich de monstrans in den vorm eener slanke drievoudige pyramied op. Tegen de drie schoorpijlers, welke den kristallen Relikwiëncylinder omsluiten, bevinden zich negen, meesterlijk bewerkte beeldjes : de HH. Joannes de Dooper met lam, Paulus Apostel, met zwaard en boek, Joannes Apostel, met kelk, Laurentius, met palmtak en rooster, Barbara, met palm en toren, Petrus Apostel, met sleutel, Catharina, met zwaard in de rechter, het gebroken rad ter zijde, en twee anderen, wier zinnebeelden moeielijk te herkennen zijn. Boven den Relikwiëncylinder dragen drie pijlers een Baldakijn, uitlopend in een zeshoekig, torenvormig

dak. Onder het baldakijn : het beeld der H. Moedermaagd. Tal van draken reiken in den vorm van waterspuwers buiten de schoorpijlers uit, terwijl de boven- en benedenrand des cylinders met kunstig loofwerk versierd zijn.

33. Een rijk bewerkt *borstkruis* van de XV^{de} eeuw van zilver verguld, van weerszijde van een Christusbeeld voorzien.

34. Een *oosters'h elpenbeenen Relikwiënkoffertje* in den vorm eener graf-tombe, met cirkelvormige versieringen, bevattende verschillende HH. Relieken.

35. Een rijk modern *Relikwiënkoffertje* van *elpenbeen*, waarop eene jacht is afgebeeld, bevattende verschillende HH. Relieken.

36. Een *oostersch schilderstuk* op hout, voorstellende de Allerh. Maagd Maria met het kindje Jezus. geheeten van **S. Lucas**. Op de zilveren zijvleugels van de XV^{de} eeuw zijn de HH. Petrus en Paulus gegraveerd.

37. Een *ivoren Relikwiënhorn* met zilveren beslagwerk van de XVI^{de} eeuw, bevattende Relieken van den **H. Tranquillus**, Martelaar.

38. Een verguld koperen relikwiën-kast in den vorm eener *met toren gekroonde ark* inhoudende een *armbeen* van den

H. Petrus Alexandrinus, Bis-
schop en Martelaar.

39. Een *oostersch Relikwienhoorn* met verguld beslag, die voor een der schoonste van *Europa* gehouden wordt, inhoudende Relieken van den **H. Tranquillus**, Martelaar. De breede zijde is met fantastische beelden en koppen versierd, die den hoorn naar de XII^{de} eeuw verwijzen.

40. In sierlijk bewerkte gothieke *monstransen* : van de **HH. Donatus** en **Laureatus**, Mart.

41. Een verguld *houten arm* bevattende een aanzienlijk *been* van den **H. Tranquilius**, Mart., uit de *Katakomben* van den H. Callixtus.

42. In een sierlijk zilver verguld *monstransje*: van den **H. Reparatus**.

43. In een zilveren *monstrans* : van den **H. Johannes Nepomucenus**, Martelaar.

44. Een reusachtig *houten Relikwiënhoorn* met middeleeuwsche versieringen, inhoudende Relieken van een *Martelaar van het Thebaansch legioen*.

45. Een *hoogstzeldzaam en allerkostbaarst doosje*, van beide zijden, maar op verschillende wijze, voorstellende O. L. Vr. Boodschap, en bevattende *Wierook* van de **HH. Driekoningen**. Het is een

kunststuk van oosterschen oorsprong, waarschijnlijk uit de XI^{de} eeuw. De voorzijde is in afgescheiden brandschilderwerk (*email cloisonné*), van welke lastige bewerking slechts een twaalfstal voorwerpen bekend zijn; de achterzijde is van zilver verguld. Wellicht is dit kostbaar kleinood, na de inneming van Konstantinopel in 1204, herwaarts overgevoerd en mede een geschenk van keizer Filips II.

46. In eene zilveren *monstrans* uit de eerste helft der XVIIIe eeuw: van den mantel van den **H. Jozef**, Voedstervader O. H. J. Ch.

47. Een verguld zilveren *monstrans* met filigraanwerk versierd, waarin gebeenten van de **H. Anna** en van het kleed van den **H. Jozef**.

48. Onder de relikwiën, welke in de O. L. Vrouwekerk bewaard worden, neemt in belangrijkheid eene eerste plaats in: een gordel van de **H. Maagd Maria**. Ten allen tijde heeft men dit kostbaar kleinood in hooge eere gehouden. Reeds in 1286 werd besloten, dat deze relikwie nooit mocht vertoond worden, dan met toestemming van het kapittel, wien tevens uitsluitend de sleutel was toevertrouwd van het kastje, waarin zij bewaard werd. De tooning moest steeds door een priester in

kerkelijk gewaad, geschieden en vóór dat hij dien dag eenige spijs of drank had genoten.

De relikwiehouder van verguld zilver heeft een geheel eigenaardigen en zelden voorkomenden vorm en bezit hooge kunstwaarde. Hij heeft den vorm eener *ark*, op wier achterzijde steenen zijn gegraveerd, waardoor hij het uiterlijke van eenen gemetselden muur verkrijgt. Aan ieder der beide uiteinden heeft men contreforten met torentjes, waartusschen aan de eene zijde het beeld der H. Maagd, aan de andere dat der H. Lucia prijkt. De bovenrand is met rijk bewerkte kanteelen en sierlijken vorstkam versierd. Van de voorzijde is achter kristal de kostbare gordel zichtbaar.

De relikwiehouder schijnt, te oordeelen naar den vorstkam en kanteelen, uit de laatste helft der 15^e eeuw te dagteekenen; de beide beeldjes echter zijn van de school der Maastrichtsche goudsmedengilde en moeten uit de 14^e eeuw zijn.

Het geheel is ingesloten door een verguld koperen ark met kristallen wanden, waardoor en de relikwie en den houder van alle zijden zichtbaar zijn.

49. Een verguld koperen *monstrans* in den vorm der XIV^{de} eeuw, waarin: van de

HH. Apostelen : **Petrus, Paulus, Thomas** en **Andreas**.

50. In eene soortgelijke : van de HH. Apostelen : **Jacobus, Philippus** en **Mathias**, mede van de HH. **Augustinus, Gregorius, Remigius, Nicolaus** en **Cyprianus**.

51. Een aanzienlijk gedeelte van den *Hoofdschedel* van den **H. Bartholomæus** Ap., Patroon van het voormalig Looiersgild, omgeven van een ovaalvormigen straalkrans en gedragen aan de spits van eenen Looierspriem, dien de Heilige over zijn linker schouder opsteekt. Dit houten borstbeeld vervangt een ander zilveren, dat de kanunniken moesten te gelde maken om, gedurende de fransche Revolutie, de hun opgelegde brandschatting te betalen. Het is waarschijnlijk, dat keizer Filips II, die ook den Dom van Frankfort met eene Relikwie van den H. Bartholomæus begiftigde, en die hier de groote Kruisrelik schonk, eveneens de schenker van dezen H. Schat was.

52. In eene sierlijke gothieke *monstrans*: van de HH. Apostelen **Petrus, Paulus, Joannes** en **Jacobus**.

53. In eene sierlijke gothieke *monstrans* van verguld koper met kristallen cylinder : een vrij aanzienlijk gedeelte der **kolom**,

waaraan de Zaligmaker werd **gegeeseld**.

54. Een *engel* dragende in een kristallen cilinder met zilveren beslag van de XVII^{de} eeuw: **een Doorn van de kroon**, waarmede O. H. J. Ch. aan het kruis hing.

55. Een *engel* dragende in een kristallen cilinder met zilveren beslag van de XVII^{de} eeuw: *van de spons*, waarmede O. H. J. Ch. aan het kruis gelaafd werd.

56. Eene vrij aanzienlijke *Reliek* van het **H. Kruis O. H. J. Ch.** in een zilveren verguld kruis, geplaatst onder eenen zeshoekigen Romeinschen koepel, versierd met het pauselijk wapen, turkooizen en lazuursteen. De greep is verrijkt met de zinnebeelden der vier Evangelisten in allerkeurigst mozaïkwerk. Het geheel is een waardvol geschenk van Z. H. Pius IX, uiterkentelijkheid voor een anderen kunstrijken Relikwiënhouder van het H. Kruis, **wleer** in het bezit van het kollegiaal Kapittel dezer kerk, waarmede het in 1204, door keizer Filips II werd vereerd, en in 1837, door den laatstlevenden kanunnik, met het borstkruis van keizer Konstantijn den Groote, naar Rome opgezonden.

57. Eene *Reliek* van het **H. Kruis O. H. J. Ch.** in een schoon modern zilveren Kruis met vergulde stralen en op

de hoeken met uitspringende gothieke leliën versierd.

58. Eene *Reliek* van het **H. Kruis O. H. J. Ch.** in een gothieke koperen *Monstrans*.

59. Eene *Reliek* van het **H. Kruis** en van de **doornen kroon O. H. J. Ch.**, in een verguld koperen *Monstrans* in den kunstvorm der XIVe eeuw.

60. Een *houten arm* met gothiek beslag bevattende Relikwiën van den **H. Tranquillus**.

61. Een *oostersch elpenbeenen relikwiënkoffertje*, bevattende: eene relikwie van den **H. Willibrordus**.

62. Een *Agnus dei* van de XV^{de} of XVI^{de} eeuw met opschrift op Parkement in gothieke letters : *Agne Dei qui tollis peccata mundi miserere nobis*. Op de keerzijde Christus, die zijn kruis draagt.

63. Een zilveren cirkelvormig *Heilighomsdoosje* van de XV^{de} eeuw, zonder dekkel, waarin een *Agnus Dei*. Op den achterkant het Hoofd des Heeren naar den Doek van Veronica, met het opschrift : *Salve facies nostri Redemptoris*.

64. In een zilveren *monstrans* uit de eerste helft der XVIII^{de} eeuw een *afbeeldsel van den trouwring der Allerh. Maagd Maria*, dat den oorspronke-

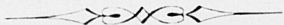
lijken heeft aangeraakt, en van den **III. Tranquillus.**

65. Een *hoofdschedel*, met een driepuntig moordtuig doorstoken in rood fluweel, van eenen onbekenden martelaar.

66. Een ivoren cylindervormig doosje, bevattende verschillende Relikwiën.

67. Een dito doosje met Relikwiën van verschillende Heiligen.

68. Een moderne verzilverde *monstrans* bevattende verschillende relikwiën.

TOEPASSELIJKE GEBEDEN.

Groet aan „de Sterre der zee.”

Vol gódsvrucht en eerbied groet ik u, heilige beeltenis mijner Moeder en Koningin, schitterende Sterre der zee, geschenk der Goddelijke Voorzienigheid, voorwerp van Gods welbehagen, vreugde en troost der geloovige Christenen! Duizende knieën hebben zich eerbiedig voor u gebogen; duizende oogen met vertrouwen naar u opgezien; duizende handen, hulpe zoekend, zich tot u verheven; duizende harten voor u hunne vurige smeekgebeden uitgestort; duizende bedroefden hebben voor u hulp en troost gevonden en met tranen van dankbaarheid afscheid van u genomen. Wel zijt gij slechts eene beeltenis, zonder geest en leven; maar Degene, die gij voorstelt, is de Koningin des Hemels en der aarde, de Moeder des Heeren, en Deze heeft duidelijk getoond dat Zij behagen erin vindt, hier voor u en bij u als *Sterre der zee* vereerd en aangeroepen te

worden. O H. Maagd, zie dan ook welwylend op mij neder, die hier voor Uw bevoorrecht beeldig neergeknield. Ik verheug mij in kinderlijke liefde over al de eer, welke U, voor dit beeld, sinds eeuwen bezeugen werd en nog wordt; over al de gebeden en gezangen, die hier tot U opwaarts stegen; over al de dankbetuigingen, die Gij hier ontvingt; over al de heilige voornemens, welke hier voor Uw genadebeeld gevormd werden. Ik offer U op alle hulde, welke op deze heilige plaats U gebracht werd en gebracht zal worden, en bid U: laat ze gelden voor den lof, waarmede ik U prijzen moest en ook gaarne zou willen, maar waartoe ik in mijne zwakheid niet in staat ben. Amen.

Geloofd, geprezen en gedankt zij nu en zonder einde het allerheiligst en Goddelijk Sacrament. (Eenmaal daags een afl. van 100 d. Pius VII. 30 Juni 1818).

Gebod tot de „Sterre der zee”.

O Maria, Sterre der zee! zie, hier lig ik neergeknield voor Uwen genadetroon, waar reeds ontelbare menschen de grootste gunsten van God door U hebben ontvangen, waar Gij voor de bedroefden troost,

voor de noodlijdenden hulp, voor de klein-
 moedigen kracht en sterkte, voor de zieken
 genezing en voor de zondaren vergiffenis
 afsmeekt. O, allerzaligste Maagd! kon ik
 U toch lief hebben met die liefde, welke
 allen, die hier ooit voor U verschenen,
 jegens U gehad hebben! Ach, hadde ik
 die godsvrucht, van welke zoovelen, die
 hier tot U reeds naderden, doordrongen
 waren; hoe zou ik Uwen Goddelijken Zoon
 loven, eeren en verheerlijken! O kon ik
 dag en nacht voor Uw genadebeeld ver-
 blijven, dag en nacht mijne handen tot
 Uwen Goddelijken Zoon en tot U verheffen
 en overvloedige tranen van berouw over
 mijne zonden storten! Al is mij dit niet
 mogelijk, toch heb ik een groot vertrouwen
 op U, o Sterre der zee! gesteld. De won-
 deren, die hier voor Uw genadebeeld ge-
 schiedden, doen mij hopen, dat ook ik
 door Uwe barmhartige voorbede van al
 mijne nooden, rampen en kwellingen naar
 lichaam en ziel bevrijd zal worden. Laat
 derhalve, Moeder van barmhartigheid!
 mijn groot vertrouwen, mijne vaste hoop
 niet beschamen. Herinner U, o goeder-
 tierene Maagd! dat men nog nooit gehoord
 heeft, dat iemand, wanneer hij met een
 vast vertrouwen tot U zijn toevlucht nam,
 van U verlaten is geworden! Wil dan op

deze heilige plaats ook mij hulp in mijnen nood, troost in mijn lijden, door Uwe alvermogende voorspraak verwerven. Amen.

Aflaatgebed tot het H. Hart van Jesus.

Zie, o mijn liefderijke Jesus, tot welk eene overmaat van liefde Gij gekomen zijt ! Gij hebt met Uw Vleesch en Uw kostbaar Bloed eene Goddelijke Tafel voor mij bereid, om U geheel aan mij te schenken Wie heeft U tot zulk eene overmaat van liefde aangedreven ? Voorzeker niemand anders, dan Uw liefderijk Hart. O aanbiddelijk Hart van mijnen Jesus, gloeioven der Goddelijke Liefde, neem mijne ziel in Uwe geheiligde wonde op, opdat ik in deze school der liefde moge leeren, Hem, mijnen God, wederliefde te schenken, die mij zoo onuitsprekelijke bewijzen zijner liefde heeft gegeven. Amen. (100 d. afl. Pius VI 7 Nov. 1787 en Pius VII 9 Feb. 1818.)

Smeekebed voor het mirakuleuze beeld.

Tot U, o Sterre der zee ! neem ik mijne toevlucht. Hier voor Uwe beeltenis, waar

zoovelen troost en hulp hebben gevonden, zie ik met de oogen des geloofs naar U op. O goede Moeder, met het vertrouwen eens kinds bid ik U, toon nu vooral dat Gij mijne Moeder zijt, breng mijne verzuchtingen tot voor den genadetroon van Uwen Goddelijken Zoon, ondersteun mijne gebeden en verlangens. O, bid ook zelf voor mij ellendig mensch, want mijn gebed is te gebrekkig, dan dat ik bij Gods troon verhooring zou durven hopen. O kom mij te hulp in mijnen nood en smeeik van Uwen beminden Zoon, die U zeker niet één verzoek zal weigeren, deze genade , dezen weldaad . . . voor mij af.

O meêdoogende, o zoete, o goedertierene Maagd Maria ! heb toch medelijden met een armen zondaar en blijf voor mij bij den troon der Goddelijke Barmhartigheid aanhouden, breng ons hulp in dezen nood. . . — Op U heb ik mijne hoop gesteld, o Maria ! Troosteres der bedroefden, Toevlucht aller bedrukte zielen ! Och, laat mijne hoop niet te schande worden ! O Moeder der schoone liefde ! Gij mijne Middelaars, mijne Voorspreekster en Helpster ! sla toch Uwe barmhartige oogen op mij, leen toch Uw medelijdend oor aan mijn zuchten en mijn smeeken, en sta mij welwillend bij in mijne bedruktheid, opdat ik

van dit kwaad . . . bevrijd worde, of ten minste verzachting en troost vinde.

Mocht het echter den Alwijze anders behagen, zou het niet tot Gods eer en tot mijn eigen heil strekken, dat ik van dit lijden bevrijd worde, o vraag dan voor mij, Moeder van barmhartigheid ! de genade van Uwen Goddelijken Zoon, dat ik geduldig blijve en met de volste onderwerping herhale : Heer Uw wil geschiede ! Amen.

Gebed voor anderen.

O Allerzaligste Maagd Maria ! Gij zijt de hulp der Christenheid, bid dan ook voor alle bedrukte Christenen op aarde ; bid voor allen, die Uwe hulp op eene bijzondere wijze noodig hebben, voornamelijk echter voor degenen, die op dit oogenblik in doodstrijd liggen, opdat zij een zaligen dood sterven, om zoo in de hemelsche vreugden met U, God eeuwig te kunnen loven en verheerlijken. Verder beveel ik in Uwe moederlijke goedheid aan, al degenen, die zich in mijne zwakke gebeden hebben aanbevolen. Ook zij smeeiken tot U ; sta hen daarom bij in hunne nooden en tracht voor hen te verkrijgen, wat zij noodig hebben. O Moeder Gods ! bid voor ons zondaars — nu en in het uur van onzen dood Amen.

Het allerheiligste Hart van Jesus zij overal bemind. (Telkens 100 d. afl. Pius IX 20 Oct. 1860).

Gebed in droefheid.

Liefderijke Moeder van Jesus, in mijn nood kom ik tot U. Het kind gaat immers gaarne naar zijne moeder, zoodra het iets te lijden heeft ; haar klaagt het vertrouwelijk alles, wat op zijn hart drukt. Zoo neem ik nu mijne toevlucht tot U, o Moeder van alle bedrukten ! Ik roep en smeeek tot U in mijnen grooten nood, in mijn kom-mervollen toestand. Zou ik dan de eerste ongelukkige zijn, dien Gij ongetroost van U zoudt laten heengaan ? O neen, dat kan ik niet gelooven ! En wanneer ik ook om mijne zonden niet verdien, door U verhoord te worden, Uw moederhart wordt tot medelijden bewogen bij het zien van elken nood. Alleen het uitspreken van Uwen zoeten naam stort reeds vreugde en moed in het bedrukte hart ! Uwen troon, o Sterre der Zee ! ben ik genaderd, om mijnen nood aan Uwe moederlijke liefde aan te bevelen, in het vaste vertrouwen, dat Gij mijne belangen zult behartigen. Zoudt Gij mij dan zonder redding, zonder troost kunnen laten ? Neen, nooit heeft men het immers

gehoord, dat iemand U te vergeefs heeft aangeroepen. Welaan help mij dan ; red mij uit mijne ellende, sterk mij in mijn strijd ; verhoor mijn vurig smeeken, verlos mij van Wanneer het echter Gods H. Wil is en het voor het heil mijner ziel voordeeliger is, dat ik nog langer den drukkenden last van mijn kruis drage, verkrijg dan toch de genade voor mij, dat ik den bitteren lijdenskelk uit Gods hand gewillig aanneme en met Uwen Goddelijken Zoon moge spreken : „Vader, niet mijn wil geschiede, maar de Uwe !” Ik weet immers zeer goed, dat de weg des kruises de weg naar den Hemel is. Maar hoe hevig verzet zich onze zinnelijke natuur tegen het lijden ! O Moeder bid dan voor mij, dat ik ook in de zwaarste beproevingen, den moed en het vertrouwen op God nimmer verlieze, maar volharde in het geduld en stil en kalm lijde, wat, en hoe, en zoolang God wil. Wanneer ik zoo, o Moeder van smarten ! naar Uw voorbeeld lijd, dan bereidt mij al mijn tegenspoed eene des te grootere vreugde in den Hemel. O Maria, verwerf mij door Uwe machtige voorspraak een kinderlijk, een onwikbaar vertrouwen op God, dat elk lijden verzoet, dat vreugde in het hart stort te midden van smart en droefheid. Amen.

•

O Maria ! die zonder smet in de wereld
zijt gekomen, verkrijg voor mij van God,
dat ik haar zonder schuld moge verlaten !
(100 d. afl. Pius IX 27 Maart 1863.)

Gebed tot Maria voor zieken en stervenden.

Barmhartige Maagd en Moeder Maria !
U noemt de H. Kerk het behoud der zieken
en de hoop der stervenden en wekt ons
daardoor op, in al onzen nood tot U onze
toevlucht te nemen. Gelijk eenmaal
Maria Magdalena tot Uwen goddelijken
Zoon, zoo mocht ook ik gaarne met even
groot vertrouwen tot U zeggen ! „Ja, zie,
o Maria ! . . . is zwaar ziek” ; groot zijn
zijne smarten, groot is zijn lijden ; o kom
hem te hulp, allergoedertierenste Moeder !
en smeeek voor hem, dat hij, gesterkt door
Gods genade, zijn lijden geduldig drage,
en, als het hem zalig is, de gezondheid
terugbekome. Mocht echter Uw godde-
lijke Zoon hebben besloten, hem tot Zich
te roepen, o machtige Helpster ! sta hem
dan bij in zijnen laatsten strijd, troost hem,
verjaag den bekoorder en help den zieke,
dat hij met het volste vertrouwen, tevreden
met Gods wil moge sterven, een genadig
oordeel vinde en aan de eeuwige zaligheid
deelachtig worde ! Amen.

Gebed van Pater Zucchi om de kuischheid te bewaren.

O mijne Meesteres ! o mijne Moeder !
ik offer mij zelven geheel en al aan U op,
en om te toonen, dat ik U geheel wil toe-
behooren, wijd ik U heden mijne oogen,
mijne ooren, mijnen mond, mijn hart,
mij zelven, geheel en al toe. Wilt ik dus
de Uwe ben, o goede Moeder, zoo behoed
en bescherm mij als Uw eigendom.

Aflaatgebed.

O maagdelijke Moeder, die nimmer
met eenige schuld, noch eener dadelijke
zonde, noch der erfzonde zijt bevestigd ge-
weest, aan U beveel ik de reinheid mijns
harten aan en vertrouw haar aan U toe.
(100 d. afl. Pius IX 26 Nov. 1854.)

Gebed tot Maria van Ouders voor hunne kinderen.

O Maria, gelukzalige Moeder van het
allerheiligste Kind ! zie, met een bekom-
merd hart wend ik mij tot U, hier voor
Uw wonderbeeld, vol vertrouwen op de
kracht Uwer voorbede en op Uwe groote
barmhartigheid, en bid en smeeik U, wil

voor mijne kinderen eene goedertierene, getrouwe Moeder zijn en hen behoeden voor de vele gevaren, die hunne ziel bedreigen. Ik weet, dat de Hemelsche Vader mij de kinderen alseen kostbaar goed heeft toevertrouwd; ik weet dat hunne zielen voor den duren prijs van Jesus' bloed zijn vrijgekocht; ik weet, dat mij in het oordeel strenge rekenschap over hunne zielen zal gevraagd worden, en wil hen gaarne met den meest mogelijken ijver en met de grootste zorgvuldigheid voor God en den Hemel opvoeden; maar ach, ik voel het, dat ik dit zonder hooger licht niet volbrengen kan. Daarom smEEK ik U, lieve Moeder en getrouwe Helpster van allen, die hulp noodig hebben, dat Gij, om de liefde, welke Gij aan Jesus, Uw Goddelijk Kind, hebt toegedragen, en om de smarten, welke Gij voor Hem hebt geleden, de noodige kracht en geschiktheid voor mij moogt afsmeeken, om de zielen mijner kinderen voor elke zonde te bewaren, hen eene innige liefde tot God en tot U in te boezemen, en hen voor te bereiden tot een waarachtig christelijken en vromen levenswandel. Het is mijn eenig en vurigst verlangen, dat geen enkel mijner kinderen den weg des verderfs betrede, dat veel-
eer allen den weg inslaan, dien Uw God-

delijke Zoon heeft aangetoond, en eenmaal daár mogen komen, waar Jesus, Uw Zoon is, en waar Gij zijt, verhevene Moeder! in de woning des Hemelschen Vaders. Amen.

—
Allerzoetst Hart van Jesus, wees mijne liefde! (300 d. afl. Pius IX, 13 Mei 1875.)

**Gebed tot Maria, van een kind
voor zijne ouders.**

O Liefderijkste Moeder Maria! U is het onuitsprekelijk geluk ten deel geworden, dat het heiligste Kind, dat ooit op aarde heeft geleefd, dat de Zoon Gods zelf U Moeder noemde en U gewillig gehoorzaamde: ook ik, Uw arm, hulpeloos kind, mocht gaarne mijnen ouders al de weldaden, die zij mij bewezen, al de zorgen, welke zij aan mij besteed hebben, vergelden en hun toonen, hoezeer ik hen eer en bemin; maar mij is het niet mogelijk. Daarom bid ik U, liefdevolle Moeder! wil U de belangen mijner ouders aantrekken en Uwen Goddelijken Zoon bidden, dat Hij mijne ouders zegenen, hen voor leed bewaren en hun al die genaden verleen moge, welke zij noodig hebben, om het eeuwige leven te verkrijgen. Verwerf mij

ook de genade, dat ik het schoone voorbeeld van Uwen Zoon navolge en mijnen ouders onderdanig zij, en dat aan mij en aan mijne ouders de genade worde verleend, eenmaal in den Hemel te zamen te zijn en met U en alle Heiligen de Goddelijke Majesteit te loven en te prijzen in eeuwigheid. Amen.

—
Mijn Jesus, barmhartigheid! (Telkens 100 d. afl. Pius IX, 23 Sept. 1846.)

Gebed, om zijne geheele familie aan Maria aan te bevelen.

O gezegende en onbevleete Maagd en Koningin, onze Moeder, toevlucht en troost in alle ellende! Zie, met al de mijnen, wijd ik mij voor immer aan Uwen dienst toe en bid U, o Moeder van mijnen God, mij onder het getal Uwer dienaren op te nemen, ons allen onder Uwe machtige bescherming te nemen en ons altijd in ons leven, maar bijzonder in het allesbeslissend uur des doods bij te staan. O Moeder van barmhartigheid! ik maak U tot gebiedster en bestuurster van geheel mijn huis, van mijne bloedverwanten, van mijne zaken en van al mijne aangelegenheden. Weiger het niet, de zorg over alles

op U te nemen. Beschik over mij en de mijnen, zooals het U behaagt. Leid mij en mijne gansche familie en laat niet toe, dat iemand van ons Uwen Goddelijken Zoon ooit beleedige. Versterk ons in de bekoeringen; bescherm ons in de gevaren; zorg voor ons in onze nooden; verlicht ons in onze twijfels; troost ons in onze droefheid; geleid ons, wanneer wij wankelen; ondersteun ons, opdat wij niet vallen; help ons in de ziekte en verlaat ons niet in het uur des doods. Sta niet toe, dat de booze vijand er op roemen kan, iemand van ons, die zich aan U heeft toegewijd, in zijne macht te hebben; maar maak, dat wij in den Hemel komen, waar wij U zullen danken en, met U vereenigd, onzen Heer en Heiland Jesus Christus, de gansche eeuwigheid door, zullen loven en beminnen. Amen.

Aflaatgebeden.

O driemaal heilige God! ik aanbid U, ik bemin U, ik prijs U door het allerheiligste Hart van Jesus in het H. Altaarsacrament; ik offer U op door de allerreinste handen der onbevleete Maagd Maria alle heilige Hostieën, die op onze altaren en in onze tabernakelen zijn, als

een offer van lof, van verzoening, van voldoening, van openbare eereboete voor alle heiligschennissen, ontheiligingen, goddeloosheden, godslasteringen en misdaden, door welke Gij over de geheele aarde word beleedigd. (Telkens 300 d. afl. Pius IX 9 Juli 1859.)

O Engel Gods, die mijn Bewaarder zijt, aan wiens zorg ik door de opperste Goedheid ben toevertrouwd, gewaardig u, mij te verlichten, te bewaren, te geleiden en te besturen. Amen. (100 d. afl. Pius VI 2 Oct. 1795 ; 20 Sept. 1796 en Pius VII 15 Mei 1821.)

—
Onbevlekt Hart van Maria, bid voor ons ! (100 d. afl. Pius IX. 26 Juni 1867.)

Gebed van den H. Aloysius.

O mijne Meesteres, heilige Maria ! Heden en dagelijks, maar voornamelijk in het uur mijns doods, beveel ik mij, mijne ziel en mijn lichaam aan in Uwebijzondere hoede en in den schoot Uwer barmhartigheid. In Uwe handen stel ik al mijne hoop en mijnen troost, al mijne wederwaardigheden en ellenden, mijn leven en het einde mijns levens : opdat door Uwe heilige verdiensten al mijne werken, vol-

gens Uwen wil en den aanbiddeijken wil
Uws goddelijken Zoons, geregeld en be-
stuurd worden. Amen.

Geestelijke communie.

Ik geloof, o Jesus ! dat Gij in het Aller-
heiligste Sacrament tegenwoordig zijt. Ik
bemin U en verlang mij met U te vereeni-
gen. Kom dan in mijn hart : ik omhels
U, o ! verlaat mij nooit meer.

Jesus, Zoon van David ontferm U mijner
(100 d. afl. Leo XIII 27 Feb. 1888.)

Allerzoetste Jesus ! wees voor mij niet
een Rechter, maar een Verlosser ! (100 d.
afl. Pius IX 11 Aug. 1851.)

Gebed tot de H. Maagd, volgens den H. Bernardus.

Gedenk, o goedertierene Maagd Maria,
dat men nooit heeft hooren zeggen, dat
iemand van hen, die hunne toevlucht tot
Uwe bescherming genomen, Uwen bijstand
afgesmeekt en Uwe voorbede gevraagd
hebben, is verlaten geworden. Met zulk
een vertrouwen beziel, o Maagd der
maagden, snel ik tot U, en, zuchtende
onder het gewicht mijner zonden, werp
ik mij aan Uwe voeten. O Moeder van

het eeuwige Woord, verwerp mijn gebeden niet, maar leen daaraan een gunstig oor, en gewaardig ze te verhooren.

(Men bidde hier : 9 Wees gegroet, enz. en een Eere zij den Vader, enz.)

O Maria, zonder vlek ontvangen, bid voor ons, die tot U onze toevlucht nemen. (100 d. afl. Pius IX 9 Jan. 1852).

Gebed van den H. Chrysostomus.

Mij voor Uwevoeten, o Maagd Maria, met hart en lichaam nederwerpende, verzoek ik U ootmoedig, dat Gij mij leert bidden en datgene vragen, wat U behaagt. Ik ken mij aller genade en barmhartigheid onwaardig. Ik verdien niet, o goedertieren Maagd ! van U en Uwen Zoon verhoord te worden ; laat evenwel niet toe, o Sterre der Zee, dat ik van den rechten weg afdwale, verdrijft de duisternis der zonden door het licht uwer leiding en versmaad mij niet om de verhevenheid Uwer glorie, maar gedenk mijne menschenlijke zwakheid. De wereld, het vleesch en de duivel leggen lagen om mij te vangen. Het doodsuur en het vonnis des Rechters vervullen mij met angst en vrees, ik ben met vele zonden besmeurd en bezit geene verdiensten ; maar,

o Moeder, Gij zijt eene sterke hulp in verdriet en kweeling, kastijd en bedwing het vleesch, verdrijf den vijand en bevestig mijne goede voornemens. Gelief in mijn sterfuur tegenwoordig te zijn, verkrijg mij. in het vreeselijk oordeel, een genadig vonnis en geleid mij naar het zalig aanschijn Gods, in het Rijk der heerlijkheid. Amen.

—
Gezegend zij de heilige en onbevleete Ontvangenis der allerzaligste Maagd Maria! (100 d. afl. Pius VI. 31 Nov. 1793.)

Gebed van den H. Alphonsus de Liguori.

O allerheiligste, onbevleete Maagd, mijne beminde Moeder Maria! gij zijt de Moeder van mijnen Heeren Zaligmaker, de Koningin der wereld, de Voorspreekster, Hoop en Toevlucht der zondaren, ik neem mijne toevlucht tot U, ik, de ellendigste der zondaren: ik eer U, o verhevene Koningin, ik dank U voor alle gunsten, welke Gij mij tot nu toe bewezen hebt, bijzonder dat Gij, met mij van den weg der zonden af te leiden, mij van de hel, welke ik zoo dikwijls verdiend had, verlost hebt. Ik bemin U, o minnelijke Meesteres, en uit de zuiverste liefde tot U,

maak ik een vast voornemen, van U altijd te dienen, en alles te doen wat in mijne macht is, om U ook door anderen te doen dienen; ik stel, na Jesus, Uwen Zoon, in U al mijne hoop en al mijn geluk. Neem mij tot Uwen dienaar aan, o Moeder der barmhartigheid, en neem mij onder Uwe machtige bescherming. Dewijl ik weet, dat Gij bij God alles vermoogt, verzucht ik tot U, en roep met een beangstigd hart: bevrijd 'mij van alle bekoringen, of verkrijg mij ten minste genoegzame sterkte, om ze tot het einde mijns levens te overwinnen. Ik verlang van U eene ware liefde tot Jesus, ik hoop ook door U eens zalig te sterven. O minnelijke Moeder, ik bid U, door Uwe liefde tot God, sta mij altijd bij, maar vooral in het laatste oogenblik mijns levens; verlaat mij niet, zoolang Gij mij nog niet onder de zaligen in den hemel ziet; daar zal ik U loven, daar zal ik Uwe barmhartigheid eeuwig zingen; dit hoop ik. Amen.

Tot de Allerheiligste Maagd, in bekoringen tegen de zuiverheid.

Door Uwe allerheiligste maagdelijkheid en Uwe Onbevleete Ontvangenis, o reinste Maagd, zuiver mijn hart en vleesch. In

den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen.

Zoet Hart van Jesus ! geef dat ik U steeds meer beminne (300 d. afl. Pius IX 26 Nov. 1876.)

Jesus, mijn God, ik bemin U boven alles (50 d. afl. Pius IX 7 Mei 1854).

Mijn God en mijn alles. (50 d. afl. Leo XIII 4 Mei 1888.)

Gebed van den H. Augustinus.

Heilige Maria, kroon aller Maagden ! nooit wordt Gij door het menschelijk geslacht genoeg geprezen, wijl het door U heeft wedergevonden, wat het door de zonde verloren had. Luister naar onzen zwakken lof ; neem onze hartelijke verzuchtingen genadig aan en breng die voor den troon van Uwen goddelijken Zoon, opdat wij vergiffenis onzer zonden bekomen. Aanvaard dan, o hemelsche Koningin, het offer onzer gebeden, en verwerf, dat onze smeekingen door Uwe bemiddeling mogen aangenomen worden.

Wij weten, dat Gij, in het hemelsch koninkrijk, de machtigste zijt, om onzen strengen Rechter te verzoenen, daar Gij alléén waardig bevonden zijt, de Moeder

van onzen Zaligmaker te zijn. Gij zijt de onuitputbare bron van genade, de hulp der armen, de troost der bedroefden, de voorspraak van alle stervelingen. Wij weten, dat Gij aan niemand, die U met een vernederd hart aanroept, Uwen moederlijken bijstand zult weigeren, dat Gij met de bedroefden medelijden hebt, dat Gij Uwen krachtigen bijstand verleent aan degenen, die als pelgrims, door de duisternissen dezer aarde tot het eeuwig licht trachten te naderen.

O Gij, Wier ziel zich eeuwig in God mag verheugen, Gij die Jesus, welken Gij als Moeder gebaard hebt, van aanschijn totaanschijn in Zijne volle heerlijkheid moogt aanschouwen; laat onze zuchten tot U komen, bid Hem voor ons, die hier met de banden der sterfelijkheid en der ellenden des levens gebonden en gedrukt zijn. Gij die de zuiveren van harte, welke de schijnvermaken dezer wereld verzaken, tot de bron van het eeuwig leven geleidt; Gij, die al de vreugden des hemels in volheid met Uwen Zoon geniet, maak ons, door uwe voorspraak, aan deze heerlijkheid deelachtig, opdat wij Hem eeuwig mogen loven en prijzen. Amen.

O Maagd Maria, Gij, die in Uwe ontvangenis onbevlekt geweest zijt: bid voor

ons den Vader, Gij, die zijnen Zoon Jesus, door de werking van den H. Geest ontvangen, ter wereld gebracht hebt. (100 d. afl. Pius VI 21 Nov. 1793).

Zoet Hart van Maria ! wees mijne redding ! (300 d. afl. Pius IX 30 Sept. 1852.)

Gebed van den H. Aloysius van Gonzaga.

H. Maagd Maria, mijne Koningin, ik werp mij in den schoot van Uwe barmhertigheid, en stel, van dit oogenblik en voor altijd, mijne ziel en mijn lichaam onder Uwe bewaring en Uwe bijzondere bescherming. Ik vertrouw op U, en stel in Uwe handen al mijne hoop, al mijn troost, al mijne pijnen en ellenden, den loop en het einde van mijn leven, opdat, door Uwe heilige voorspraak, al mijne werken geschieden volgens Uwen en Uws Zoons wil. Amen.

O mijne Meesteres ! o mijne Moeder ! gedenk dat ik de Uwe ben en bewaar en bescherm mij dus als Uw eigendom ? (100 dagen aflat, wanneer men dit gebed 's morgens en 's avonds verricht. Wanneer men bij eene bekoring gedurende den dag de laatste verzuchting herhaalt, dan ver-

dient men telkens eenen aflat van 40 dagen, Pius IX. 5 Augustus 1851.)

Afscheid van het mirakuleuze beeld.

Nu, o allerzaligste Maagd Maria, is het oogenblik gekomen, dat ik scheiden moet van Uw heilig beeld. Zie, liefderijke, barmhartige Moeder ! ik, Uw onwaardig kind, scheid thans wel is waar naar het lichaam van U, maar mijn hart blijft van nu af aan bij U ; — dit schenk ik U. Bewaar het door Uwe alveermogende voorbede in Uwe getrouwe vereering en in al het goede, wat ik mij aan de voeten van Uw genadebeeld zoo ernstig heb voorgenomen te doen. O Maria, Moeder van barmhartigheid ! ik ben er vast van overtuigd, dat ik niet zonder verhooring Uwen genadetroon ga verlaten. Verkrijg ik ook niet, wat ik zoo vurig verlang en wensch, zoo verkrijg ik door Uwe moederlijke voorbede toch zeker alles van God, wat mij voor lichaam en ziel het beste en heilzaamste is ; in elk geval blijf ik U, o Moeder der Goddelijke Genade, mijn leven lang dankbaar. Slechts ééne zaak ligt mij nu nog in het bijzonder aan 't hart, waarom ik U, liefderijke Moeder, met den meesten aandrang

bidden en smeeken moet, alvorens ik mij van U verwijder. Er zal een oogenblik voor mij komen, en misschien is het niet ver meer af, waarop mijne krachten mij verlaten, en ik niet meer in staat ben, hierheen persoonlijk mijne toevlucht tot U te nemen, een oogenblik, waarop mijne brekende oogen Uwe heilige beeltenis wellicht niet meer kunnen zien, mijne stamelende tong U niet meer kan aanroepen en mijne ooren Uwen zoo zoeten naam, die alleen mijne hoop en troost is, voor de laatste maal hooren; een oogenblik, waarop mijne ziel van dit leven zal scheiden en voor den rechterstoel van Jesus-Christus, Uwen Zoon, moet verschijnen, om rekenschap te geven over mijn gansche leven. Wee mij ongelukkige, wanneer Uwe moederlijke bescherming mij dan niet redt, wanneer Uwe machtige voorspraak mij niet vergiffenis verwerft, wanneer Gij uit den rijken schat der verdiensten van Uwen teerbeminden Zoon, en Uwer eigene verdiensten niet betaalt, wat ik schuldig ben? o Moeder van barmhartigheid, bij al de zoete vreugden en bittere smarten, welke Gij met Uwen Goddelijken Zoon in Uw teeder Moederhart hebt gevoeld, bid en bezweer ik U, gedenk mijner in dat schrikkelijk oogenblik, herinner U, dat ik naast

God mijn geheel vertrouwen op U heb gesteld, dat ik U kinderlijk vereerde, dat ik U zoo dikwijls in de verzuchtingen mijns harten aanriep. Toon U dan als mijne ware Moeder; kom mijne arme ziel te hulp, en spreek voor mij een woord van verzoening tot Uwen Zoon, opdat ik niet voor eeuwig van Hem verworpen worde.

Laat dan niet mijn vertrouwen op Uwe macht te schande worden; toon U in Uwe heerlijkheid, opdat voor Uwe glorie alle booze geesten sidderend op de vlucht gaan, en om wille van Uwe voorbede, Degene mij genadig zij en mij in zijn Hemelsch rijk opneme, die, uit U geboren, onze zonden droeg, onzen schuld-brief aan het kruis verscheurde, en alle oordeel van den Vader verkreeg, aan Wiens rechterhand Hij troont en heerscht in alle eeuwigheid. Amen.

Jesus, zachtmoedig en nederig van Harte, maak dat mijn hart op het Uwe gelijke !
(Telkens 300 d. afl. Pius IX 25 Jan. 1868.)

Gebod met vollen aflat.

Zie, o goede en allerzoetste Jesus ! ik werp mij voor Uw aangezicht op mijne knieën neder, en bid en smEEK U met

al de vurigheid mijner ziel, dat Gij levendige gevoelens van geloof, hoop en liefde, een waar berouw over mijne zonden en een vasten wil, om ze te verbeteren, in mijn hart wil drukken: terwijl ik met groote aandoening en smart Uwe vijf wonden bij mij zelve overdenk en in den geest beschouw, voor oogen hebbende, wat reeds de profeet David van U o goede Jesus! voorspelde: „Zij hebben mijne handen en voeten doorboord, en al mijne beenderen geteld.” (Psalm XXI 17, 18).

(Al wie met een rouwmoedig hart, na gebiecht en gecommuniceerd te hebben, dit gebed godvruchtig voor een kruisbeeld leest, en daarenboven eenigen tijd naar de meening van Zijne Heiligheid bidt, verdient een *vollen aflate*, welke ook aan de zielen in het vagevuur kan toegevoegd worden Pius IX. 31 Juli 1858.)

Gebed tot de H. Drievuldigheid.

Almachtige en eeuwige God! die uwe dienaars, door de belijdenis van het waar geloof, de heerlijkheid der eeuwige Drievuldigheid hebt doen kennen, en in de oppermachtige Majesteit geleerd hebt één wezen te aanbidden: wij bidden u, dat

wij door de standvastigheid van hetzelfde geloof bevrijd mogen worden van allen tegenspoed, door Jesus Christus, onzen Heer. Amen.

O almacht des Vaders, ondersteun mijne zwakheid en red mij uit de diepste van mijne ellende. O Wijsheid des Zoons, bestier al mijne gedachten, woorden en werken. O Liefde des H. Geestes, wees het beginsel van al de handelingen mijner ziel, opdat zij voortdurend met Uw goddelijk welbehagen overeenkomstig zijn. (200 d. afl. Leo XIII 15 Maart 1890.)

Gebed tot de H. Katharina.

O God, die op den berg Sinaï Uwe wet aan Moyses gegeven hebt, en op dezelfde plaats door Uwe heilige engelen het lichaam der *H. Katharina*, Maagd en Martelares, op wonderbare wijze, hebt laten overbrengen, verleen ons, wij smeeken U erom, dat wij, door hare verdiensten en tusschenkomst, den berg, die Christus is, mogen bereiken. Die met U leeft en heerscht in alle eeuwigheid. Amen.

Gebed tot de H. Agnes.

Almachtige. eeuwige God, die het zwakke der wereld uitkiest, om al wat sterk is

te beschamen; geef ons goedgunstig de genade, dat wij, die de gedachtenis der zalige Maagd en Martelares *Agnes* vieren hare hulprijke voorbede bij U mogen ondervinden. Door Christus onzen Heer.

Gebeden tot den H. Jozef.

Gedenk, o kuische bruidegom van Maria, mijn goedertieren Beschermmer, heilige Jozef, dat het nooit gehoord is, dat iemand Uwe voorspraak ingeroepen en U om hulp gesmeekt heeft, zonder vertroost te zijn geworden. Met dit vertrouwen nader ik tot U en kom mij met allen aandrang U aanbevelen. Versmaad mijne beden niet, Pleegvader mijns Verlossers, maar neem die genadig aan. Amen. (300 d. afl. Pius IX 26 Junij 1863.

Voor een zaligen dood.

Groote heilige Jozef, die het voorbeeld, de patroon, de vertrooster der stervenden zijt, ik verzoek vandaag Uwe bescherming voor mijn laatsten levenstond, voor dat schrikwekkend oogenblik, wanneer de krachten om U ter hulp te roepen, mij misschien zullen ontbreken. Maak, smee ik u, dat ik den dood der rechtvaardigen

sterve. Maar, opdat ik eene zoo groote gunst moge bekomen, verkrijg mij dat ik, naar Uw voorbeeld, in de tegenwoordigheid van Jesus en Maria leve, en dat ik nooit hunne reine blikken door de schandelijke vlekken der zonde van mij afwende. Dat ik van dit oogenblik af versterve aan mij zelven, aan mijne driften, aan mijne aardse verlangens, aan al wat God niet is, om uitsluitend te leven voor Hem, die voor mij gestorven is. Jezus, Maria, Joseph, in de hoop Uwer hulp en onder Uwe bescherming is het dat ik deze voornemens maak, weest mij genadig nu en in het uur mijns doods, en maak dat ik, op het oogenblik van sterven, Uwe zoete namen uitspreek. Amen.

Jesus, Maria, Jozef, ik schenk U mijn hart, mijne ziel en mijn leven.

Jesus, Maria, Jozef, staat mij bij in mijnen laatsten doodstrijd.

Jesus, Maria, Jozef, laat mij in Uw heilig gezelschap in vrede sterven. (Telkens 300 d. afl. Pius VII. 28 Apr. 1807.)

Voor de zuiverheid.

H. Joseph, behoeder en vader der maagden, aan wiens getrouwe zorg Jesus-Christus

tus, de onschuld zelve en Maria, de Maagd der maagden zijn toevertrouwd geweest, ik bid en ik smeeek U, door beide deze dierbaarste panden, dat Gij mij, behouden en vrij van alle onkuischheid, altijd een allerzuiverste dienaar van Jesus en Maria leert zijn, onbevlekt van gemoed, rein van hart en kuisch van lichaam. Amen.

Voor een zaligen levensstaat.

Groote Heilige, die zoo volgzaam geweest zijt aan de ingeving van den H. Geest, verkrijg mij de genade van te weten, tot welken staat de Goddelijke Voorzienigheid mij bestemt. Gedoog niet, dat ik mij bedriege in deze gewichtige keuze, waarvan mijn geluk in deze wereld en misschien mijne eeuwige zaligheid afhangt, maar geef dat ik, verlicht aangaande den wil Gods en getrouw in hem te volgen, den weg insla, welken God mij aangewezen heeft, en waarlangs Hij mij wil leiden naar de gelukzalige eeuwigheid. Amen.

Beschermer der christelijke huisgezinnen.

Groote H. Joseph, door God verkoren, om het hoofd te zijn van het heiligste en

verhevenste huisgezin, dat er ooit geweest is, gewaardig U op ons neder te zien en ons vandaag onder Uwe bijzondere bescherming te nemen. Heilige patriarch, voorbeeld van het levendigste geloof en van de volmaaktste deugden, verkrijg voor al de leden van dit huisgezin de genade om aan de ergernis, en de aanloksels der wereld te wederstaan, om onveranderlijk den Heer aan te kleven. Maak dat wij, altijd vereenigd door de banden der teederste liefde, en elkander beurtelings opwekkende tot het goede, onder Uwe bescherming de zoetheid smaken van den vrede, welken Jesus aan zijne ware leerlingen beloofd heeft. Maar voornamelijk wanneer ons laatste uur zal gekomen zijn, doe ons dan genade vinden voor den oppersten Rechter, opdat wij, in den hemel aan den voet van uwen troon vereenigd, eeuwig de glorie Gods en de Uwe mogen prijzen. Amen.

Gebod tot den H. Hubertus.

O God! die de eeuwige glorie, aan de ziel van Uwen Heiligen Bisschop en Belijder *Hubertus*, geschonken hebt: verleen ons, wij smeeken U, dat wij door Zijne voorspraak bij U zoo krachtig mogen

geholpen worden, dat wij eens met hem het eeuwige leven bezitten. Door Christus onzen Heer. Amen.

Gebod tot den H. Rochus.

Groote Heilige, keer, bidden wij u, de geesels des Heeren van onze misdadige hoofden af: behoed, door uwe voorspraak, onze lichamen van de gevaren der pest en besmettelijke ziekten, maar nog meer onze zielen van de besmetting der ondeugd en der kwade voorbeelden; verwerf ons eene gezonde lucht, maar vooral de zuiverheid van het hart; help ons een goed gebruik te maken van de gezondheid, de ziekten met verduldigheid te dragen, vóór alles de genezing te zoeken van onze geestelijke kwijning, en, zooals Gij, in de oefeningen der boetvaardigheid en der liefde te leven, om met u de onsterfelijke heerlijkheid te genieten, welke Uwe deugden u verdiend hebben. Amen.

Groote Heilige, o Gij, dien men nooit te vergeefs aanroept, om van de besmettelijke ziekten bevrijd te worden, o Gij, de trooster dergenen die lijden, bewaar ons van de besmetting en van de zonde.

Gebed tot den H. Lambertus.

Wij bidden U, o Heer! dat de voorspraak van den *H. Lambertus*, Uwen bisschop en martelaar, niet ophoude Uwe gramschap te verzoenen en ons godvruchtig te maken in Uwen dienst. Door Christus onzen Heer. Amen.

Gebed tot den H. Nicolaus.

O God, die den H. Nicolaus door ontelbare wonderen verheerlijkt hebt, verleen, wij bidden U erom, dat wij door zijne verdiensten en gebeden van de vlammen der hel bevrijd blijven. Door Christus onzen Heer. Amen.

Gebed tot den H. Servatius.

O God! die aan Uw volk den H. Servatius geschonken hebt, als verkondiger der waarheden van het Evangelie, verleen ons, wij bidden U, dat door de voorspraak van dien grooten Bisschop, en door Uwe welwillende bescherming, wij van allen tegenspoed bevrijd blijven en met een kalm gemoed steeds volharden in Uwen lof. Door Christus onzen Heer. Amen.

**Gebed tot de HH. Bisschoppen
van Maastricht.**

Wij bidden U, o Heer ! ons Uwe dienaars te willen genadig zijn, door de rijke verdiensten van Uwe heiligen, die onze bisschoppen waren ; opdat wij door hunne welwillende voorspraak, tegen alle rampen beschermd blijven. Door Christus onzen Heer. Amen.

—
Geloofd zij Jesus-Christus. In alle eeuwigheid. Amen. (50 d. afl. Clemens XIII 5 Sept. 1759.)

PERMITTIMUS IMPRESSIONEM

B. H. Th. HAFFMANS

Parochus ad B. M. V. ad id deputatus

Trajecti ad Mosam hâc 26 Junii 1895.

INHOUD :

	Bladz.
Een woord vooraf.	3
1. Het Beeld	7
2. De Oude „Sterre der Zee” in de kapel aan den Oever	10
3. Het oude Beeld bij de Minderbroeders in de St. Pieterstraat	12
4. Het tegenwoordige beeld in de Oude Minderbroederskerk	14
5. Oorsprong van onze Sterre der Zee	21
6. De Sterre der Zee tijdens het beleg van Maastricht	25
7. De Sterre op den Nieuwenhof	27
8. De Sterre der Zee na de belegering	33
9. Eene wonderbare genezing	36
10. De processie op Paaschmaandag	41
11. Opheffing van het klooster der Minderbroeders	45
12. De «Sterre der zee» in het Annuntiaten-klooster te Wijk	49
13. De Sterre der zee in het klooster van van Lichtenberg	50
14. De Sterre der zee te Visé	52
15. De sterre der zee te Tongeren.	54
16. De Sterre der zee op Lichtenberg.	57
17. Terugkeer van de Sterre der zee in Maastricht	61

18. De Sterre der zee in de St. Serva- tiuskerk	64
19. De Sterre der zee in de St. Jacobs- kerk	65
20. De Sterre der zee in de St. Pieter- straat	66
21. De Sterre der zee op den Minder- broedersberg	68
22. De Sterre der zee tijdens de Fransche revolutie	71
23. De Sterre der zee in de St. Nicolaas- kerk	72
24. De Sterre der zee in de O. L. Vr. kerk	73
De kerk van O. L. Vrouw	81
H. Relikwiën- en Kunstschat in O. L. Vrouwekerk	87

TOEPASSELIJKE GEBEDEN.

Groete aan de Sterre der Zee.	101
Gebed tot de Sterre der zee	102
Aflaatgebed tot het H. Hart van Jesus	104
Smeekegebed voor het mirakuleus beeld	104
Gebed voor anderen	106
Gebed in droefheid	107
Gebed tot Maria voor zieken en ster- venden	109

Gebed van Pater Zucchi om de kuisch- heid te bewaren.	110
Aflaatgebed.	110
Gebed tot Maria van ouders voor hunne kinderen.	110
Gebed tot Maria van een kind voor zijne ouders.	112
Gebed om zijne geheele familie aan God aan te bevelen	113
Aflaatgebeden	114
Gebed van den H. Aloysius.	115
Geestelijke communie	116
Gebed tot de H. Maagd, volgens den H. Bernardus	116
Gebed van den H. Chrysostomus.	117
Gebed van den H. Alphonsus de Li- guori	118
Tot de Allerh. Maagd, in de bekoring tegen de zuiverheid	119
Gebed van den H. Augustinus.	120
Gebed van den H. Aloysius van Gon- zaga	122
Afscheid van het mirakuleuze beeld	123
Gebed met vollen aflaat.	125
Gebed tot de H. Drievuldigheid	126
Gebed tot de H. Katharina	127
Gebed tot de H. Agnes	127
Gebed tot den H. Jozef	128
Voor een zaligen dood	128
Voor de zuiverheid	129

Voor een zaligen levensstaat . . .	130
Beschermers der christelijke huisge- zinnen	130
Gebed tot den H. Hubertus . . .	131
Gebed tot den H. Rochus . . .	132
Gebed tot den H. Lambertus . . .	133
Gebed tot den H. Nicolaus . . .	133
Gebed tot den H. Servatius . . .	133
Gebed tot de HH. Bisschoppen van Maastricht	134

